

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

RAPORT

privind determinarea necesităților de formare inițială a candidaților la funcții de judecător și procuror

Cuprins

- I. Introducere.**
- II. Metode și instrumente aplicate.**
- III. Identificarea și evaluarea necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de judecător.**
 1. Constatări.
 2. Propuneri privind satisfacerea necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de judecător prin utilizarea metodelor calitative.
- IV. Identificarea și evaluarea necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de procuror.**
 1. Constatări.
 2. Propuneri privind satisfacerea necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de procuror prin utilizarea metodelor calitative.
- V. Evaluarea necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de judecător și a candidaților la funcția de procuror prin utilizarea metodei cantitative.**
- VI. Recomandări pentru planificare.**
- VII. Anexe.**

I. Introducere

Potrivit *Legii privind Institutul Național al Justiției* nr.152-XVI din 08.06.2006, una dintre atribuțiile de bază ale Institutului o constituie formarea inițială a candidaților la funcția de judecător și a candidaților la funcția de procuror. Institutul organizează formarea inițială în baza planurilor de formare inițială și a curriculumurilor disciplinare, aprobate de Consiliul Institutului. Formarea inițială se realizează ținând cont de necesitățile profesionale, de dinamica procesului legislativ și a practicii judiciare.

Strategia de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016, aprobată prin Legea nr.231 din 25.11.2011 prevede, printre obiectivele de bază, ridicarea profesionalismului și a responsabilității persoanelor implicate în efectuarea justiției. Drept măsuri relevante în realizarea acestui obiectiv, pentru formarea inițială în cadrul Institutului, în particular, se prevăd: modernizarea procesului de formare și revizuirea anuală a programelor de studiu pentru a le face conforme cu necesitățile de formare ale viitorilor judecători și procurori.

Totodată, atât *Strategia* cât și *Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011-2016*, aprobat prin Hotărârea Parlamentului nr.6 din 16.02.2012, conțin/prevăd domenii specifice de intervenție relevante pentru formarea inițială în cadrul Institutului, printre care:

- perfecționarea activității de formare inițială a Institutului;
- revizuirea programelor Institutului pentru a le face conforme cu necesitățile de formare a judecătorilor, procurorilor și a altor actori din sectorul justiției;
- identificarea unor modalități de uniformizare a activităților de formare inițială;
- crearea unui sistem de evaluare permanentă a calității și eficacității programelor de formare inițială ș.a.

Întru realizarea acțiunii nr.1.3.2 pct.1 din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pe anii 2011-2016, ce ține de determinarea necesităților de instruire a reprezentanților sectorului justiției, a fost elaborată și aprobată prin Hotărârea Consiliului INJ nr.13/3 din 27.12.2013 *Metodologia de determinare a necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de judecător*, iar prin Hotărârea Consiliului INJ nr.1/3 din 31.01.2014 - *Metodologia de determinare a necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de procuror*.

Metodologiile urmăresc **scopul** colectării datelor în vederea realizării unui studiu care să stea la baza elaborării planurilor și programelor de studiu pentru formarea inițială a candidaților la funcția de judecător și funcția de procuror.

Obiectivul general/specific constă în realizarea unei analize de necesități/nevoi de formare inițială centrate pe identificarea competențelor profesionale necesare a fi formate/dezvoltate unui judecător/procuror.

II. Metode și instrumente aplicate

Pornind de la scopul și obiectivele asumate, prin instrumente specifice de colectare a datelor, conform metodologiilor elaborate în acest sens, vor fi evaluate nevoile de formare exprimate de grupurile investigate și evidențiate, modalitățile prin care oferta de formare existentă sau dezvoltată în cadrul programelor în curs poate integra într-un mod flexibil și coerent schimbări conceptuale și practice în procesul de formare inițială în cadrul INJ, întru lărgirea cunoștințelor, formarea de abilități, atitudini/comportamente de care au nevoie categoriile nominalizate de beneficiari, pentru a desfășura/realiza sarcinile instanțelor judecătorești și ale organelor procuraturii și atribuțiile profesionale de judecător și procuror la nivelul cerințelor actuale.

Metodologiile de evaluare a necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de judecător și la funcția de procuror prevăd explicit aspectele principale ale modului de organizare și desfășurare a procesului de colectare a datelor în scopul realizării studiului. Potrivit acesteia, investigația este centrată pe specificul nevoilor beneficiarilor.

Urmare a prevederilor metodologiei, studiul întreprins cuprinde mai multe etape:

- Colectarea datelor primare cu ajutorul metodologiei elaborate.
- Analiza și compilarea datelor primare urmând etapele metodologiei elaborate.
- Generalizarea informației și elaborarea propunerilor.

Procesul de colectare a datelor primare s-a realizat pe baza metodologiei elaborate, prin intermediul unor metode și instrumente de evaluare adecvate calităților profesionale ale beneficiarilor direcți și indirecti, identificați prin consultare cu conducerea INJ și ROLISP.

Necesitățile de formare au fost evaluate într-o abordare sistemică, prin integrarea tuturor tipurilor de factori interesați și anume:

- factori de decizie ai Consiliului Superior al Magistraturii și Consiliului Superior al Procurorilor, ai Curții Supreme de Justiție, Procuraturii Generale și Ministerului Justiției, interesași în dezvoltarea calitativă a programelor de formare inițială;
- conducătorii/tutorii stagiilor de practică;
- președinți ai instanțelor judecătorești, procurori ai procuraturilor în care activează absolvenții ai INJ;
- formatori ai programelor de formare inițială care activează în sistemul judiciar și în sistemul organelor procuraturii;
- formatori ai programelor de formare inițială care nu activează în sistemul judiciar și în sistemul organelor procuraturii;
- candidații la funcția de judecător și la funcția de procuror, absolvenți ai INJ;
- judecători și procurori în funcție, absolvenți ai INJ, după 1-2 ani de la angajare;
- avocați, judecători, după caz, procurori, societatea civilă.

Au fost aplicate metodele de determinare a nevoilor identificate în Metodologiile respective:

- interviuri individuale/ telefonice;
- focus grupul;
- chestionarea.

Importanța acestor instrumente constă în faptul că ele au fost destinate culegerii opiniilor destinatarilor, beneficiarilor direcți și indirecti și factorilor decidenți implicați în procesul de formare.

Astfel, această analiză stă la baza și constituie punctul de plecare pentru **metodele** atât **calitative** de tip *interviuri individuale/telefonice, focus grup* cât și pentru **metoda cantitativă** realizată prin *chestionare*.

Componenta de evaluare calitativă a constat în realizarea a unui șir de *interviuri individuale/ telefonice* și a 2 *focus-grupuri* având ca scop identificarea nevoilor de formare și setul de competențe specifice necesare a fi dezvoltate prin programul de formare inițială.

Evaluarea cantitativă a dat posibilitatea de a difuza chestionare unui număr impunător de destinatari pentru a se expune asupra întrebărilor formulate.

Pentru aplicarea metodelor stabilite, au fost elaborate instrumentele necesare pentru realizarea acestora, ce derivă din conținutul Metodologiilor respective.

Interviul individual/telefonic

Conform metodologiei s-a propus interviul semi-structurat, astfel încât pe baza unui set fix de întrebări să se poarte o discuție de explorare a tuturor aspectelor relevante reliefate. Potrivit acestei metode, aspectul calitativ al valorificării opiniilor este unul preponderent, dat fiind faptul că percepția celor interesați, nu este altceva decât organizarea informațiilor în domeniu prin prisma nivelului de disponibilitate individual.

Prin utilizarea acestei metode au fost realizate interviuri individuale cu factori de decizie ai CSM și CSP (*Anexa 1a*), CSJ și PG (*Anexa 1b*), interviuri individuale/telefonice cu conducătorii/tutorii stagiilor de practică (*Anexa 1d*), președinții instanțelor judecătorești și procurorii procuraturilor în care activează absolvenți ai INJ (*Anexa 1e*), care, fiind persoane cu funcții de conducere, inclusiv de nivel superior, promovează politicile în domeniu, având puteri decizionale și în formarea inițială în cadrul INJ.

Pentru fiecare dintre persoanele/grupul de persoane intervievate a fost utilizat ca instrument setul de întrebări distincte, având la bază conținutul aspectelor relevante de investigație, reieșind din liniile directe pentru evaluarea necesităților de formare inițială (*A se vedea: Anexele 1a, 1b, 1d, 1e la Metodologiile de determinare a necesităților de formare inițială și, respectiv, la actualul Raport*). Întrebările au fost puse la dispoziția intervievaților din timp, pentru a se familiariza cu subiectul discuției, iar interviurile au derulat în conformitate cu graficul prestabilit (*A se vedea graficile incorporate în anexele respective la actualul Raport*).

Mențiune: Întrucât interviul este o metodă care impune resurse de timp și personal importante, practica implementării acestei metode de evaluare a demonstrat că el nu poate fi utilizat la o scară atât de largă.

Focus grupul

Prin intermediul acestei metode, a fost realizată interacțiunea participanților a două focus grupuri, constituite din formatori ai programelor de formare inițială care activează în sistemul judiciar și în sistemul organelor procuraturii și din formatori ai programelor de formare inițială care nu activează în sistemul judiciar și în sistemul organelor procuraturii;

Interviurile acestor două grupuri focalizate au avut loc în incinta INJ și au avut drept reper întrebările elaborate și o agendă de discuție (*Anexele 2a, 2b la Raport*). Întrebările au fost aceleași pentru ambele focus grupuri, au fost puse la dispoziția participanților din timp, pentru a se familiariza cu subiectul discuției, iar interviurile au derulat în conformitate cu graficul prestabilit.

La focus grupul formatorilor care activează în sistemul judiciar și în sistemul organelor procuraturii au participat formatori-judecători și formatori-procurori (*Anexa 2a*), celălalt focus grup a reunit formatori participanți din rândurile avocaților, profesorilor titulari ș.a. specialități conexe (*Anexa 2b*).

În urma discuțiilor și schimbului de replici, de opinii și idei, care au cuprins o arie amplă de întrebări formulate cu claritate și coerență, adresate distinct fiecărui focus grup, și care de asemenea au avut drept bază conținutul aspectelor relevante de investigație menționate *supra*, au fost furnizate/obținute, prin informații verbale, date importante în acest sens - multiple informații și detalii privind necesitățile de formare inițială de pe pozițiile instituționale ale fiecărui grup.

Ideile pertinente în urma realizării evaluării prin interviurile individuale/telefonice și discuțiile în cadrul focus grupurilor au fost înregistrate/notate de către un consultant, pe suport de hârtie (*parte componentă a Anexelor 1a-1e, 2a-2b*). Cu suportul ROLISP conținutul unor interviuri și al discuțiilor în cadrul focus grupurilor au fost înregistrate audio (la reportofon), care cu contribuția INJ și ROLISP au fost trecute de pe suport magnetic pe hârtie.

Mențiune: metoda interviurilor individuale/telefonice și a focus-grupurilor permitea precizarea, clarificarea, confirmarea unor anumite aspecte ale răspunsurilor la întrebările lansate.

Materialul colectat prin instrumentarul invocat va fost supus analizei, informația fiind generalizată pentru elaborarea propunerilor.

Chestionare

Metoda chestionării oferă posibilitatea pentru de a culege într-o perioadă limitată de timp informația relevantă privind aprecierea/autoaprecierea necesităților de formare inițială de la un număr reprezentativ de specialiști și/sau beneficiari direcți/indirecți.

Această metodă a fost utilizată pentru colectarea datelor cantitative prin distribuirea chestionarelor unor grupuri-țintă de participanți. Întrebările adresate au fost formulate distinct fiecărui grup. Chestionarele au fost structurate astfel încât să acopere aspectele de interes ale fiecărui grup țintă, prin aceasta putându-se obține valori cantitative, comparative.

De asemenea, s-a creat oportunitatea de a interveni în unele întrebări și calitativ, prin răspunsuri care cer argumentarea și enumerarea unor informații de interes.

Chestionarul, ca instrument de colectare a datelor, a fost elaborat și utilizat pentru ancheta realizată cu:

- candidații la funcția de judecător și la funcția de procuror, absolvenți ai INJ;
- judecători și procurori în funcție, absolvenți ai INJ, după 1-2 ani de la angajare;
- avocați, judecători, după caz, procurori, societatea civilă.

Drept urmare, au fost elaborate trei tipuri de chestionare, care servesc celor trei categorii de participanți ai evaluării (*A se vedea: Anexele 3a, 3b, 3c la Metodologiile respective*). Chestionarele conțin itemi de apreciere pe o scară de la 1 la 4, sub aspectul măsurii în care o abilitate/activitate/situație există în prezent. Drept urmare a evaluării de atitudini prin repartizarea chestionarelor electronice, la un număr considerabil de participanți, într-o perioadă relativ scurtă, au fost colectate/dobândite informații despre motivațiile interne și modul de apreciere al participanților (*Anexele 3a, 3b, 3c la Raport – analiza compilată/rezumatul răspunsurilor oferite de către participanți*).

Informațiile din chestionarele colectate de asemenea vor servi drept material primar pentru analiză, generalizare și elaborarea propunerilor.

Datele colectate au fost supuse analizei în conformitate cu modalitățile cuprinse în Metodologie.

Mențiuni: Urmînd prevederile Metodologiilor prin utilizarea chestionarelor-anexe ale acestora, s-a dovedit că a fost impusă necesitatea acumulării unui volum mare de informație de la un număr mare de respondenți, care, fizic, va fi problematic de analizat și generalizat pentru elaborarea propunerilor.

Sumativ

Se relatează că, în procesul de colectare a datelor primare s-a considerat important pentru acuratețea datelor obținute ca întreaga procedură să nu dobîndească un caracter pur formal, iar cei implicați în consultare să fie conștientizați cu privire la importanța exprimării unei opinii deschise, sincere asupra chestiunilor în dezbateră.

Colectarea datelor primare are drept urmare analiza și compilarea, care demarează imediat după colectare, realizându-se în conformitate cu cerințele actuale necesare pentru formarea viitorilor judecători și viitorilor procurori în cadrul INJ (cunoștințe, abilități, comportamente). Prin aceasta se urmărește determinarea primordialităților de formare inițială propriu-zisă.

Pe baza datelor culese, se urmează a realiza o sistematizare și o prelucrare a acestora, presupunînd respectarea modului de calcul, determinarea corectă a indicatorilor, precum și **stocarea și utilizarea eficientă a acestora.**

Preocupația este de a reflecta în mod real informațiile și detaliile privind necesitățile de formare inițială de pe pozițiile instituționale ale fiecărui grup antrenat în cercetare, să se ofere elemente de bază hotărâtoare care ar permite determinarea atât a nevoii personale, dar și a nevoii de sistem. Or, rezultatele analizei interviurilor individuale, a focus grupurilor și ale chestionării, vor avea o valoare instrumentală esențială care va sta la baza **actualizării/perfecționării Planului de formare inițială**, care, la rîndul său, își va găsi implementarea propriu-zisă în **Curriculumurile disciplinare.**

III. Identificarea și evaluarea necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de judecător

1. Constatări

La identificarea și evaluarea necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de judecător s-a ținut cont de sarcinile instanțelor judecătorești, care înfăptuiesc justiția în scopul apărării și realizării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor și ale asociațiilor acestora, ale întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor în cadrul judecării cauzelor privind raporturile juridice civile, de contencios administrativ, contravenționale și penale, precum și în orice alte cauze pentru care legea nu stabilește o altă competență.

Rolul principal în realizarea sarcinilor invocate îi revine judecătorului, investit constituțional cu atribuții de înfăptuire a justiției, pe care le execută în baza legii.

Conform prevederilor Legii cu privire la statutul judecătorului nr.544 din 20.07.1995 (MO nr.117-119 din 15.08.2002, art. nr: 946. Data intrării în vigoare: 26.10.1995), judecătorul este obligat: să asigure apărarea drepturilor și libertăților persoanelor, onoarei și demnității acestora; să respecte întocmai cerințele legii la înfăptuirea justiției și să asigure interpretarea și aplicarea uniformă a legislației; să se abțină de la fapte care dăunează intereselor serviciului și prestigiului justiției, care compromit cinstea și demnitatea de judecător, provoacă îndoieli față de

obiectivitatea lor; să respecte prevederile Codului de etică al judecătorului; să nu divulge secretul deliberării, informațiile obținute în ședință închisă, precum și datele urmăririi, etc.(art.15).

Realizarea scopul evaluării necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de judecător constă în interconexiunea planurilor și programelor de studii, a curriculumurilor disciplinare astfel, încât cunoștințele, abilitățile și comportamentele obținute în cadrul INJ să asigure desfășurarea activității în plan profesional, îndeplinirea calitativă a obligațiilor de serviciu de către viitorii judecători, precum și a sarcinilor de îndeplinire a justiției.

La elaborarea constatărilor și concluziilor privind necesitățile de formare inițială a candidaților la funcția de judecător vor fi utilizate opiniile expuse de către participanții la interviurile individuale/telefonice, de către grupurile focusate în discuțiile desfășurate în cadrul “meselor rotunde”, precum și rezumatul răspunsurilor oferite de către respondenții chestionați.

În continuare sunt prezentate date generale privind realizarea interviurilor individuale/telefonice și focus-grupurilor, precum și a chestionărilor.

Eșantionul evaluării este unul reprezentativ, avându-se în vedere antrenarea în studiul demarat a tuturor reprezentanților care contribuie la formarea inițială în cadrul INJ. Astfel, studiul a vizat factorii de decizie din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii, Curții Supreme de Justiție, Ministerului Justiției, grupurile țintă din cadrul Institutului Național al Justiției, sistemului judecătoresc, precum și percepția din exterior a procesului de formare a viitorilor judecători din partea societății civile.

Baza de eșantionare este alcătuită din 81 persoane, din cele 89 planificate.

Ca urmare, a rezultat următoarea structură a eșantionului:

<i>Denumirea metodei</i>	<i>Preconizat</i>	<i>Realizat</i>	<i>% participare</i>
1. Interviu individual cu factori de decizie ai CSM	2 persoane	2 persoane	100%
2. Interviu individual cu factori de decizie ai CSJ	2 persoane	1 persoană	50%
3. Interviu individual cu factori de decizie ai MJ	1 persoană	0 persoane	0%
4. Interviu individual cu tutorii stagiilor de practică	15 persoane	12 persoane	80%
5. Interviu telefonic cu președinți ai instanțelor judecătorești în care activează absolvenți ai INJ până la 2 ani	10 persoane	9 persoane	90%
6. Focus grup din formatori ai programelor de formare inițială care activează în sistemul judiciar	11 persoane	11 persoane	100%
7. Focus grup din formatori ai programelor de formare inițială care nu activează în sistemul judiciar	6 persoane	6 persoane	100%
8. Chestionarea candidaților la funcția de judecător, absolvenți ai INJ	15 persoane	14 persoane	93,3%

9. Chestionarea judecători în funcție, absolvenți ai INJ, după 1-2 ani de la angajare	2 persoane	2 persoane	100%
10. Chestionarea avocaților, procurorilor, societății civile	25 persoane	24 persoane	96%
Total	89 persoane	81 persoane	91%

Notă: Decalajul dintre numărul subiecților planificați a fi antrenați în activități de investigare a problemei și numărul efectiv antrenat se explică prin faptulul supraocupării/suprasolicitării factorilor de decizie CSJ și MJ, tutorilor de stagii și președinților instanțelor judecătorești - la locul de muncă, inclusiv aflării în deplasări de serviciu, a absolvenților – aflării în concediu de boală.

2. Propuneri privind satisfacerea necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de judecător prin utilizarea metodelor calitative

În baza metodologiei elaborate procesul de colectare a datelor primare s-a efectuat prin intermediul metodelor calitative și cantitative.

În continuare vor fi analizate/generalizate necesitățile de formare inițială a candidaților la funcția de judecător prin utilizarea metodelor calitative:

- ▶ *interviu individual;*
- ▶ *interviu telefonic;*
- ▶ *focus grup.*

În vederea identificării nevoilor reale de formare inițială a candidaților la funcția de judecător se vor evalua opiniile expuse de reprezentanții CSM, CSJ, tutorii stagiilor de practică, președinții instanțelor judecătorești, formatorii pentru formarea inițială.

Scopul urmărit constă în a evidenția propunerile privind nevoile/necesitățile de formare inițială expuse de către fiecare grup în cadrul aplicării instrumentelor respective de evaluare.

A) Necesitățile de formare inițială din perspectiva informației relevante obținute de la factorii de decizie ai Consiliului Superior al Magistraturii și ai Curții Supreme de Justiție (CSM, CSJ)

Menționăm că tuturor participanților la interviuri li s-a înaintat spre evaluare același set de întrebări, incluzând domenii care ar putea constitui obiectul unor intervenții în planificarea/perfecționarea formării inițiale pentru promoțiile viitoare.

Astfel, factorilor de decizie ai CSM, CSJ, precum și MJ le-au fost adresate următoarele întrebări pentru a se expune:

- 1. Din analizele efectuate de către CSM și CSP în ceea ce privește pregătirea audiențelor, candidați la funcția de judecător, ați sesizat anumite aspecte de îmbunătățit? Dacă da, care?*
- 2. Care sunt punctele forte și punctele slabe ale activității judecătorilor absolvenți ai INJ? Motivați.*
- 3. Care sunt așteptările Dvs., ca reprezentant al CSM/CSJ, în ceea ce privește rezultatele instruirii inițiale a candidaților la funcția de judecător?*

4. Ce recomandări concrete ați putea formula în vederea elaborării planului de învățământ?
5. Considerați că criteriile de selectare a candidaților la funcția de judecător asigură o egalitate de șanse între absolvenții INJ și persoanele care cad sub incidența alin.(2) art.6 al Legii nr.544/1997 privind statutul judecătorului?

Propunerile formulate de participanții la interviuri se structurează pe palierele ce decurg din conținutul întrebărilor adresate. În continuare se expun în aspect de generalizare/cumulativ rezultatele de evaluare obținute la fiecare întrebare.

Rezumatul generalizat al răspunsurilor primite în rezultatul desfășurării interviurilor cu factorii de decizie ai CSM și CSJ

1. Audienții Institutului Național al Justiției, candidați la funcția de judecător sunt bine pregătiți teoretic în aspectul aplicării legislației naționale și internaționale, însă abilitățile practice nu sunt suficiente.

În același timp, în cadrul formării inițiale la INJ, s-a recomandat:

- majorarea numărului de ore practice;
- aprofundarea cunoștințelor audienților în domeniul Procedurii de examinare a cauzei în fața instanței de fond;
- dezvoltarea abilităților analitice și de sinteză a audienților.

Au fost sesizate și anumite aspecte care *necesită a fi îmbunătățite* și anume:

- motivarea actelor procedurale;
- aplicarea corectă a legislației de către audienți.

Totodată, fost expusă necesitatea asigurării asistenței metodice pentru judecătorii recent numiți în funcție prin includerea instituției mentoratului.

2. Au fost menționate următoarele *puncte forte*:

- pregătirea teoretică înaltă a audienților, absolvenți ai INJ;
- judecătorii recent numiți în funcție, absolvenți ai INJ, denotă o pregătire mai aprofundată decât judecătorii recent numiți în funcție în baza vechimii în muncă.

Au fost expuse următoarele *puncte slabe*:

- abilități practice insuficiente;
- abilități de analiză și sinteză insuficiente.
- lipsa abilităților practice a judecătorilor recent numiți în funcție;
- lipsa de încredere;
- necunoașterea modalității de aplicare corectă a legislației în cazul unor situații inedite și neîntâlnite anterior.

S-a recomandat: îmbunătățirea pregătirii practice prin participarea audienților în cadrul instanțelor de fond la activități, precum:

1. Asistarea la ședințele de judecată.
2. Întocmirea proiectelor de hotărâri, sentințe, decizii.
3. Organizarea frecventă a simulărilor de procese în cadrul INJ.

3. Drept *așteptări* în ceea ce privește rezultatele instruirii inițiale a candidaților la funcția de judecător sunt menționate:

- candidații la funcția de judecător, absolvenți ai INJ, necesită să dispună de cunoștințe și abilități, inclusiv practice, necesare și suficiente pentru exercitarea funcției de judecător;

- or, formarea inițială în cadrul INJ necesită a oferi totalitatea cunoștințelor și abilităților practice necesare audienților pentru exercitarea ulterioară a funcției de judecător;
- formarea inițială în cadrul INJ necesită să contribuie la îmbunătățirea eticii judecătorului (inclusiv ținuta și vestimentația);

S-a recomandat: se impune necesitatea majorării limitei de vîrstă necesare pentru admiterea în funcția de judecător.

4. Au fost formulate următoarele recomandări concrete în vederea elaborării planului de învățămînt:

- organizarea proceselor de judecată simulate, cu antrenarea audienților;
- acordarea posibilității audienților de a îndeplini funcțiile atît ale participanților la proces, cît și ale judecătorului, procurorului, avocatului, grefierului, asistentului judiciar.
- la elaborarea planului de învățămînt necesită a se majora numărul de ore practice precum și numărul de simulări de procese;
- acordarea unei atenții sporite tematicii „Procedura de elaborare a actelor judecătorești”.

5. Factorii de decizie din cadrul CSM au sesizat că numărul cererilor de admitere în funcția de judecător a scăzut considerabil în comparație cu anii precedenți, îndeosebi de la persoanele candidate la funcția de judecător în baza vechimii în muncă.

De asemenea, respondenții au menționat:

- criteriile de selectare a candidaților la funcția de judecător asigură o egalitate de șanse între absolvenții INJ și persoanele care cad sub incidența art. 6 alin. (2) al Legii nr. 544/1197 privind statutul judecătorului. Or, la formarea inițială în cadrul INJ se instruiesc specialiști cu studii juridice superioare, care întrunesc condițiile prevăzute de lege pentru ocuparea funcției de judecător și trebuie să aibă o vechime în muncă de cel puțin 2 ani în profesiile de specialitate juridică, a căror listă este aprobată de Consiliul Superior al Magistraturii.

B) Necesitățile de formare inițială din perspectiva informației relevante obținute de la conducătorii/tutorii stagiilor de practică

Interviurile cu conducătorii/tutorii stagiilor de practică au avut drept scop evidențierea aspectelor relevante care ar contribui la perfecționarea planului/curriculumului stagiilor de practică.

Potrivit planului, în perioada 20 – 29 ianuarie 2014 au fost realizate interviuri cu tutorii de practică ai candidaților la funcția de judecător, fapt care a necesitat concretizarea conținutului unor întrebări în acest aspect, și anume:

1. *Din analizele efectuate personal în ceea ce privește pregătirea audienților, candidați la funcția de judecător/procuror, ați sesizat anumite aspecte de îmbunătățit? Dacă da, care?*
2. *Care sunt punctele forte și punctele slabe ale activității judecătorilor absolvenți ai INJ? Motivați.*
3. *Drept urmare, care ar fi propunerile Dvs. de rectificare/completare a programelor de formare inițială a candidaților la funcția de judecător în vederea îmbunătățirii mediului de desfășurare a stagiului de practică?*
4. *Care sunt așteptările Dvs., ca tutore de practică, în ceea ce privește rezultatele instruirii inițiale a candidaților la funcția de judecător?*

5. Cum vedeți procesul de desfășurare a stagiului de practică?

În perioada menționată au fost desfășurate interviuri cu 12 din 15 tutori de practică ai candidaților la funcția de judecător, ceea ce constituie 80%. Din cei 12 intervievați, cu 2 au fost desfășurate interviurile telefonice.

În urma generalizării opiniilor/propunerilor formulate de conducătorii stagiilor de practică/tutorii judecătorești - participanții la interviuri, au fost obținute cumulativ rezultatele de evaluare pentru fiecare din întrebări.

Rezumatul generalizat al răspunsurilor primite în rezultatul desfășurării interviurilor cu conducătorii stagiilor de practică/tutorii judecătorești

Respondenții tutori-judecătorești au răspuns la întrebările plasate, după cum urmează:

1. La general, s-a constatat că audienții INJ sunt foarte bine pregătiți, au rezultate bune. Pregătirea lor teoretică este foarte bună. În același timp, respondenții au sesizat:
 - mai multă atenție de acordat la practică întocmirii actelor judecătorești (motivarea, consecutivitatea logică a argumentării, bazându-se pe esența lor) în baza modelelor noi;
 - mai multe etape ale stagiului de practică, la diferiți judecătorești, pentru a avea posibilitatea de a vedea mai multe experiențe;
 - conducătorii de practică ar trebui instruiți pe marginea stagiului de practică;
 - de dezvoltat spiritul de echipă, de implicat audienții în mai multe în procese simulate, în cadrul cărora să obțină deprinderi de a pune întrebări în ședințele închise și deschise, de a conduce un proces de judecată;
 - apar probleme la punerea în executare a hotărârilor judecătorești, se propune de a efectua stagiul și în oficiul de executare a hotărârilor civile, după efectuarea stagiului la judecătorie;
 - practica la inspectoratul de poliție nu este eficientă, faptul că în luna august ei au stagiul nu este bine, deoarece majoritatea sunt în concediu și ei nu au posibilitatea să facă stagiul efectiv.
 - durata stagiilor este prea mică pentru a intra în esența litigiilor, nu se reușește să se realizeze tot programul de practică;
 - ar fi bine ca să aibă o lună de practică prealabilă în interiorul programului de studiu (ex. în aprilie), s-ar putea stabili o zi pe săptămână să vină la stagiul de practică prealabilă, ca apoi, în cadrul practicii extinse, să poată discuta aspectele noi.
 2. Au fost menționate următoarele *puncte forte*:
 - datorită programului complex de formare inițială, posedă cunoștințe teoretice profunde, teoretic sunt foarte bine pregătiți;
 - interesul stagiului de a cunoaște în vederea formulării deprinderilor profesionale de debut.
- Drept *puncte slabe* au fost menționate următoarele:
- experiența modestă, abilități practice insuficiente;
 - lipsa abilităților de a conduce un proces de judecată;
 - reieșind din faptul existenței anumitor categorii de cauze specifice, care reprezintă totuși anumite particularități de soluționare, aceștia întâmpină anumite dificultăți în emiterea proiectelor de acte pe marginea acestor categorii de dosare.

3. Au fost înaintate *propuneri de rectificare/completare a programelor de formare inițială* a candidaților la funcția de judecător în vederea îmbunătățirii mediului de desfășurare a stagiului de practică:

- să treacă stagiul și la judecătorii de instrucție;
- familiarizarea cu examinarea materialelor de către judecătorul de instrucție în sensul actelor procedurale emise, executarea pedepselor penale, toate acțiunile procesuale ce țin de judecătorul de instrucție;
- de extins durata stagiului de practică;
- mărirea numărului de ore la programul de întocmire a actelor procedurale;
- locul desfășurării practicii să fie ales astfel încât să nu apară conflicte de interese;
- implicarea stagiului în activitatea de zi cu zi, nu pe săptămâni în cancelarie, în arhivă etc. pentru a vedea circuitul dosarului pe viu;
- în aspect psihologic, ei trebuie să treacă barierele de a lua decizii, barierele psihologice.

4. *Așteptările* tutorelor de practică, în ceea ce privește rezultatele instruirii inițiale a candidaților la funcția de judecător:

- de pus fundamentul de cei 4 piloni (civil, proces civil, penal, proces penal);
- să avem un cadru de specialiști foarte buni, pregătiți multidisciplinar;
- însușirea metodologiei întocmirii actelor procesuale, atât pe cauze civile, penale, cât și contravenționale, precum și aplicarea cunoștințelor teoretice obținute pe parcursul primelor două semestre în practică;
- rezultatul final al instruirii candidaților la funcția de judecător urmează să fie pregătirea unui specialist de o înaltă performanță, un judecător cu un bagaj vast de cunoștințe teoretice și practice, abil de a găsi soluții corecte și legale în orice problemă dedusă judecătii;
- să fie instituită funcția de mentor pentru judecătorii recent numiți în funcție;
- să se angajeze în funcție, deoarece pe an ce trece audienții INJ sunt mai buni și nu este rațională practica CSM de a efectua mai întâi transferul în Chișinău.

5. De rînd cu aprecierea că procesul de desfășurare a stagiului de practică este bine pregătit și asigură audienții la nivel teoretic și practic cu o instruire la nivelul așteptărilor și că perioada de stagiere este suficientă, au fost menționate unele viziuni suplimentare privind *desfășurarea stagiului de practică*, după cum urmează:

- stagiarii să fie implicați activ în toate procesele judiciare, să-și poată expune părerea argumentat și să-și mențină opinia;
- este binevenită mărirea duratei stagiului de practică în instanțe pînă la un an;
- ar fi bine să fie introduse modificări în lege pentru a da posibilitatea audientului să conducă un proces de judecată în prezența tutorilor;
- perioada stagiului să înceapă în septembrie și să finalizeze în martie;
- ar fi bine ca pe perioada studiilor audienții să aibă mentorul său la care să vină permanent să se consulte (de exemplu, în al doilea semestru să fie desemnat mentorul);
- ar fi bine ca tutori să fie judecătorii și nu președintele sau vicepreședintele instanței.

Mențiuni suplimentare:

- Ar fi bine să fie o rețea a tutorilor de practică care deja cunosc la ce aspecte să atragă atenția.

- Să fie organizat un seminar de formare a tutorilor de practică.
- Stagiarii ar trebui să aleagă instanța nu tutorele, pentru a evita conflictele de interese.
- Au expus necesitatea elaborării unui *ghid pentru tutorii de practică*.

C) Necesitățile de formare inițială din perspectiva informației relevante obținute de la președinții instanțelor judecătorești în care activează absolvenții ai INJ până la 2 ani

În conformitate cu programul de realizare a prevederilor metodologice în perioada februarie – martie a.c. au fost realizate interviuri telefonice cu președinți ai instanțelor judecătorești în care activează absolvenții ai INJ până la 2 ani.

Din 10 persoane identificate au participat 9 persoane, ceea ce constituie 90%.

Întrebările pentru interviu, în principiu sunt identice cu unele precizări specifice și anume:

1. *Din analizele efectuate personal în ceea ce privește pregătirea judecătorilor absolvenți ai INJ, ați sesizat anumite aspecte de îmbunătățit? Dacă da, care?*
2. *Care sunt punctele forte și punctele slabe ale activității judecătorilor absolvenți ai INJ? Motivați.*
3. *Asupra căror domenii, în viziunea Dvs., necesită a fi îmbunătățită pregătirea profesională în cadrul Institutului?*
4. *Care sunt așteptările Dvs., ca președinte de instanță, în ceea ce privește rezultatele instruirii inițiale a candidaților la funcția de judecător?*

S-a urmărit scopul obținerii informațiilor relevante privitor la calitatea activității absolvenților INJ în primii 2 ani, ce aspecte/domenii, reieșind din punctele slabe și opiniile/propunerile menționate, ar fi necesar de îmbunătățit în formarea inițială a candidaților la funcția de judecător în cadrul INJ.

În urma generalizării răspunsurilor/opiniilor au fost obținute rezultatele de evaluare de mai jos, care sînt grupate separat pentru fiecare întrebare.

Rezumatul generalizat al răspunsurilor primite în rezultatul desfășurării interviurilor telefonice cu președinții instanțelor judecătorești în care activează absolvenții ai INJ până la 2 ani

1. În viziunea președinților instanțelor judecătorești în care activează absolvenții ai INJ – judecători cu experiență de până la 2 ani *necesită de îmbunătățit anumite aspecte:*
 - mai multă instruire practică, mai multe cunoștințe practice.
2. *Puncte forte:*
 - bine/foarte bine pregătiți sub aspect teoretic;
 - cunoașterea prevederilor legislației în vigoare;
 - motivarea hotărîrilor;
 - punctualitatea, lucrul în echipă, capacitățile de a aplica corect legislația;
 - sunt exigenți, disciplinați;
 - dispun de suficiente calități profesional-organizatorice în limita atribuțiilor funcționale

Puncte slabe:

- lipsa de experiență, care oricum se acumulează cu anii;
- insuficiența practică în aplicarea normelor de procedură.

3. Domeniile asupra cărora necesită a fi îmbunătățită pregătirea profesională în cadrul Institutului:

- mai mult trebuie de pus accentul pe procesul civil și dreptul civil, deoarece sunt foarte multe particularități de experiență, care oricum se acumulează cu anii;
- domeniul dreptului contravențional;
- necesitatea studierii mai minuțioase a practicii judiciare unificate pentru înlăturarea aspectelor controversate în practica de aplicare a cadrului legislativ;
- orele practice trebuie să domine;
- vârsta de 25 ani pentru a activa în calitate de judecător este mică;
- să aibă competențe de a conduce o ședință;
- să poată vorbi și în limbaj non-juridic ca să fie înțeles de cetățenii simpli, care nu sunt juriști.

4. Așteptările menționate:

- să fie pregătiți la nivelul cuvenit;
- să manifeste mai multă sîrguință din partea sa;
- absolvenții Institutul Național al Justiției să fie luați în seamă, deoarece pot veni persoane cu vechime în muncă și competențe mai scăzute care trec concursul de numire în funcția de judecător, deoarece au vechime în muncă;
- privind comportamentul și respectarea Codului deontologic în afara orelor de program.

D) Necesitățile de formare inițială din perspectiva informației relevante obținute de la formatorii programelor de formare inițială

O componentă importantă a activității de evaluare o constituie informația obținută în rezultatul desfășurării focus grupurilor cu formatorii pentru formarea inițială care în baza Planului de formare inițială, întocmesc/elaborează/actualizează curriculumurile disciplinare, participînd și la realizarea lor nemijlocită în cadrul orelor de curs și/sau orelor practice. Ca urmare, la formularea conținutului întrebărilor lansate pentru discuții în cadrul grupurilor focusate s-a ținut cont de acest fapt.

Din perspectiva obținerii unor informații mai ample din punctul de vedere al formatorilor practicieni și din punctul de vedere al formatorilor teoreticieni au fost constituite 2 focus grupuri:

- Focus grup din formatori ai programelor de formare inițială care activează în sistemul judiciar.
- Focus grup din formatori ai programelor de formare inițială care nu activează în sistemul judiciar.

În componența primului focus grup au fost incluși 11 formatori ai programelor de formare inițială care activează în sistemul instanțelor judecătorești și în organele procuraturii.

Grupul al doilea a fost constituit din 6 formatori ai programelor de formare inițială care activează în mediul academic.

Pentru ambele categorii de focus grupuri întrebările au fost comune.

Focus grupurile s-au expus concomitent asupra necesităților de formare inițială atât a candidaților la funcția de judecător, cât și a candidaților la funcția de procuror.

Lista orientativă a întrebărilor adresate formatorilor pentru instruirea inițială

Privind candidații la funcția de judecător

- 1. Care ar fi trăsăturile caracteristice judecătorului?*
- 2. Considerați că programele de formare în cadrul Institutului asigură o pregătire suficientă pentru ocuparea funcției de judecător?*
- 3. Aveți recomandări specifice pentru completarea/îmbunătățirea programelor actuale de formare a candidaților la funcția de judecător? Enumerați-le.*
- 4. Actualul coraport al aspectelor teoretice și practice al programului de învățământ asigură pregătirea pentru viitoarea activitate?*
- 5. Ce propuneri aveți în vederea îmbunătățirii metodologiei de evaluare finală a cunoștințelor și abilităților obținute la disciplinele studiate la formarea inițială în cadrul Institutului?*
- 6. Considerați că criteriile de selectare a candidaților la funcția de judecător asigură o egalitate de șanse între absolvenții INJ și persoanele care cad sub incidența alin.(2) art.6 al Legii nr.544/1997 privind statutul judecătorului?*

Rezumatul răspunsurilor generalizate obținute în rezultatul desfășurării focus grupului cu formatorii pentru instruirea inițială care activează în sistemul judiciar

Privind candidații la funcția de judecător

- 1. Care ar fi trăsăturile caracteristice judecătorului?*
 - Să corespundă statutului/funcției de judecător din punct de vedere profesional.
 - Să aplice corect legea materială și procedurală.
 - Să dețină cunoștințe/abilități necesare pentru exercitarea profesiei de judecător. Necunoașterea materiei de către judecători cauzează frecvent dificultatea identificării raportului litigios de către judecători și, prin consecință, aplicarea eronată a legii.
 - Să fie caracterizat de independență și imparțialitate.
 - Să dea dovadă de un comportament adecvat în raport cu participanții la procesul de judecată.
 - Să respecte etica profesională și ținuta vestimentară.
 - Să-și exercite atribuțiile sale în strictă conformitate cu prevederile legii.
 - Să-și asume rolul de arbitru și să conștientizeze că actul de justiție este parte componentă a disciplinării comportamentului cetățenilor față de situații similare care pot surveni în viitor.
 - Să asigure disciplina și solemnitatea în cadrul procesului de judecată. Solemnitatea procesului de judecată necesită a fi asigurată și de condiții adecvate ale infrastructurii instanțelor de judecată și echipament logistic suficient.
 - Să cunoască utilitatea reformelor efectuate în domeniul sectorului justiției (ex.: implementarea Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD), Sistemul de înregistrare audio a ședințelor de judecată (SRS „Femida”) etc.).

- Să dea dovadă de responsabilitate, autodisciplină și autoorganizare.
2. *Considerați că programele de formare în cadrul Institutului asigură o pregătire suficientă pentru exercitarea funcției de judecător?*
- Se recomandă revizuirea conținutului unor discipline înguste de formare (de exemplu, disciplina „Dreptul Uniunii Europene”), pentru a asigura transmiterea cunoștințelor/abilităților utile pentru activitatea practică ulterioară a audienților.
 - Se recomandă implicarea formatorilor practicieni în cadrul activităților de formare inițială, pentru a putea explica modalitatea de implementare în practică a prerogativelor legislației. (*Igor Chiroșca*)
3. *Aveți recomandări specifice pentru completarea/îmbunătățirea programelor actuale de formare a judecătorilor? Enumerați-le.*
- Se recomandă combinarea aspectelor teoretice cu aspectele practice pe parcursul programelor de formare inițială.
 - Se recomandă diversificarea metodelor de formare puse la dispoziția formatorilor.
 - Se recomandă efectuarea unei generalizări a erorilor judiciare pe diferite categorii de cauze și discutarea acestora în cadrul programului de formare inițială la INJ.
 - Se recomandă organizarea disciplinelor cu privire la „Modalitatea / problematica întocmirii actelor procedurale de către judecători”.
 - Se recomandă dotarea sălii de simulare a ședințelor de judecată din cadrul INJ cu echipament caracteristic unei ședințe de judecată (robe pentru judecător, grefier, avocat; uniformă pentru procuror; sistemul de înregistrare audio a ședințelor de judecată „SRS Femida” etc.).
 - Organizarea simulărilor de procese de judecată în cadrul INJ se recomandă a se efectua ulterior asistării audienților la ședințe reale în cadrul instanțelor de judecată (de exemplu în cadrul stagiului de practică). Aceasta va oferi audienților participanți la simulările de procese din cadrul INJ posibilitatea îmbinării cunoștințelor teoretice și abilităților practice dobândite anterior.
 - Se propune efectuarea înregistrării audio a simulărilor ședințelor de judecată petrecute la INJ pentru a efectua ulterior audierea acestora în scopul îmbunătățirii prestației audienților.
 - Se recomandă crearea unui cabinet de criminologie și de criminalistică în cadrul INJ în scopul organizării acțiunilor de urmărire penală.
 - Se recomandă participarea / asistarea audienților INJ la examinarea hotărârilor în cadrul CSJ. Ulterior, în baza materialelor atașate la dosare, scanate și transmise audienților pentru studiere, aceștia urmează a elabora diverse acte procedurale.
4. *Actualul coraport al aspectelor teoretice și practice al programului de învățământ asigură pregătirea pentru viitoarea activitate?*
- Se recomandă majorarea orelor practice la disciplinele de formare inițială. Este necesară aprofundarea abilităților audienților în domeniul motivării actelor procedurale precum și de analiză a legislației R. Moldova prin prisma jurisprudenței CEDO.

- Se recomandă divizarea stagiului de practică în două etape: 1) stagiul pentru inițierea în profesie, organizat la începutul studiilor la INJ (semestrul I sau II) și 2) stagiul de aprofundare în profesie, organizat la finele studiilor (semestrul III).
5. *Ce propuneri aveți în vederea îmbunătățirii metodologiei de evaluare finală a cunoștințelor și abilităților obținute la disciplinele studiate la formarea inițială în cadrul Institutului?*
- Procedura de evaluare în cadrul formării inițiale necesită a fi simplificată. Astfel, se propune ca susținerea colocviilor diferențiate să se efectueze în baza calificativului “admis”/„respins” sau în baza mediei notelor acumulate la disciplină. De asemenea, se recomandă efectuarea evaluărilor la finalul fiecărei discipline de studiu, or, actualmente, evaluarea este organizată la finalul fiecărui semestru de studiu.
6. *Considerați că criteriile de selectare a candidaților la funcția de judecător asigură o egalitate de șanse între absolvenții INJ și persoanele care cad sub incidența alin.(2) art.6 al Legii nr.544/1997 privind statutul judecătorului?*
- Se consideră că nu există egalitate de șanse între absolvenții INJ și persoanele care cad sub incidența alin.(2) art.6 al Legii nr.544/1997 privind statutul judecătorului.
 - Se recomandă ca examenul de admitere în funcția de judecător să fie diferit pentru absolvenții INJ și pentru persoanele cu vechime în muncă. (*Holban Vladimir*)
 - Se recomandă ca absolvenții INJ să dețină prioritate la admiterea în funcția de judecător față de persoanele cu vechime în muncă. Coraportul de admitere necesită a fi de 80 % pentru absolvenții INJ și 20 % pentru persoanele cu vechime în muncă.
 - *Regulamentul CSM cu privire la criteriile de selecție, promovare și transferare a judecătorilor* nu asigură o egalitate de șanse între absolvenții INJ și persoanele cu vechime în muncă. Astfel, conform regulamentului, se alocă un punctaj preferențial pentru persoanele cu vechime în muncă. A fost identificată necesitatea reglementării separate / diferențiate a criteriilor de selecție pentru candidații la funcția de judecător, absolvenți ai INJ și pentru persoanele cu vechime în muncă.

Rezumatul răspunsurilor generalizate primite în rezultatul desfășurării focus grupului cu formatorii pentru formarea inițială care nu activează în sistemul judiciar

Privind candidații la funcția de judecător

1. *Care ar fi trăsăturile caracteristice judecătorului?*
 - Să fie un promotor al respectării legislației și al culturii juridice.
 - Să fie conștient de caracterul educativ al hotărârilor/deciziilor sale.
 - Să elaboreze propuneri de inițiativă legislativă în cazul în care sunt depistate lacune /deficiențe în implementarea legislației. Astfel, judecătorul trebuie să apeleze la instituțiile cu drept de inițiativă legislativă (în scopul promovării unor propuneri de lege ferenda) sau la instituțiile care dețin dreptul de a ridica excepția de neconstituționalitate.
2. *Considerați că programele de formare în cadrul Institutului asigură o pregătire suficientă pentru ocuparea funcției de judecător?*

- S-a constatat necesitatea includerii în programul de formare inițială a disciplinelor de studiu cu privire la categoriile de litigii frecvent examinate în instanțele de judecată.
 - S-a recomandat necesitatea evitării repetării disciplinelor învățate la facultățile de drept, fiind necesară numai aprofundarea cunoștințelor obținute la aceste discipline.
 - S-a constatat teoretizarea excesivă în cadrul formării inițiale, fapt care cauzează pregătirea practică slabă a judecătorilor.
 - Materia de formare în cadrul formării inițiale este prea voluminoasă. Se recomandă divizarea materiilor de formare în instituții/subinstituții de drept.
3. *Aveți recomandări specifice pentru completarea/îmbunătățirea programelor actuale de formare a candidaților la funcția de judecător? Enumerați-le.*
- Programul actual de formare inițială conține materii/domenii de formare voluminoase fapt care cauzează imposibilitatea sistematizării informației de către audienți. Astfel, spre exemplu, disciplina „Dreptul civil” necesită a fi divizată în subinstituții/domenii înguste de formare în scopul evitării repetării materiei deja învățate la facultățile de drept.
 - Se recomandă includerea unor ore suplimentare, de inițiere în materie, la disciplinele care nu au fost studiate la facultățile de drept.
 - Se recomandă includerea în planul de învățământ a disciplinei „Practica examinării fraudelor bancare și a fraudelor în domeniul asigurărilor”.
 - Se recomandă majorarea numărului de ore la disciplinele specializate, înguste. Se consideră binevenită majorarea perioadei de formare inițială în cadrul INJ.
 - Se recomandă colaborarea INJ cu instanțele de judecată din R. Moldova în scopul identificării problemelor existente în examinarea unor anumite categorii de litigii pentru a fi discutate în cadrul programelor de formare inițială la INJ.
 - Spețele/studiile de caz utilizate de către formatori necesită a fi preluate din practica judiciară. Se recomandă preluarea de la instanțele de judecată a diferitor cauze și a materialelor atașate pentru a fi multiplicare și transmise audienților pentru studiere și elaborare de acte procedurale. Aceasta va evita elaborarea actelor procedurale de către audienți în baza unor spețe generale, fictive și pasibile de interpretări diferite.
(*Crețu Ion*)
 - Se propune ca evaluarea curentă (examen sau colocviu diferențiat) să fie efectuată după finalizarea orelor la disciplină și nu la finalul fiecărui semestru de studiu.
 - Se recomandă majorarea orelor de formare la disciplinele „Dreptul Uniunii Europene” și „Practica CEDO”.
4. *Actualul coraport al aspectelor teoretice și practice al programului de învățământ asigură pregătirea pentru viitoarea activitate?*
- Coraportul dintre orele teoretice și practice necesită a fi stabilit diferit în funcție de fiecare disciplină. Disciplinele care nu au fost studiate în cadrul facultăților de drept necesită a avea un număr majorat de ore teoretice.
 - Se recomandă majorarea numărului de ore practice la disciplina „Dreptul proprietății intelectuale”.

- Se recomandă majorarea orelor practice la disciplinele de formare inițială. Se propune excluderea divizării orelor de curs de orele practice, dat fiind faptul că aspectele practice și teoretice necesită a fi îmbinate de către formator pe parcursul disciplinei.
5. *Ce propuneri aveți în vederea îmbunătățirii metodologiei de evaluare finală a cunoștințelor și abilităților obținute la disciplinele studiate la formarea inițială în cadrul Institutului?*
- Se recomandă organizarea evaluărilor după finalizarea orelor la fiecare disciplină.
 - Evaluarea necesită a fi transparentă. Modalitatea de calculare a punctajului necesită a fi adusă la cunoștința audiențelor astfel încât după susținerea evaluării audienței să poată calcula de sinestatător punctajul acumulat.
6. *Considerați că criteriile de selectare a candidaților la funcția de judecător asigură o egalitate de șanse între absolvenții INJ și persoanele care cad sub incidența alin.(2) art.6 al Legii nr.544/1997 privind statutul judecătorului?*
- Se consideră că atât absolvenții INJ cât și persoanele cu vechime în muncă necesită să beneficieze de condiții egale pentru accederea în funcția de judecător.
 - Se consideră util reglementarea unei formări de scurtă durată în cadrul INJ pentru persoanele care candidează la funcția de judecător și care au vechimea în muncă conform prevederilor Legii RM privind statutul judecătorului.

IV. Identificarea și evaluarea necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de procuror

1. Constatări

La identificarea și evaluarea necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de procuror s-a ținut cont de atribuțiile și rolul procuraturii, definite în Constituția RM, care are menirea de a reprezintă interesele generale ale societății și a apăra ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor, de a conduce și exercita urmărirea penală, reprezintă învinuirea în instanțele judecătorești, în condițiile legii.

Totodată, s-a avut în vedere că formarea viitorului procuror în cadrul INJ trebuie să fie în coroborare cu cerințele legale și statutare care ghidează activitatea organelor procuraturii, în particular, atribuțiile procuraturii și competențele procurorului ce derivă din Legea cu privire la procuratură nr.294-XVI din 25.12.2008 (MO nr.55-56/155 din 17.03.09).

Astfel, planurile și programele de studii, curriculumurile disciplinare trebuie prin conținutul lor să dezvolte acele cunoștințe, abilități și comportamente în cadrul formării inițiale la INJ, care să asigure desfășurarea activității în plan profesional, îndeplinirea calitativă a obligațiilor de serviciu de către viitorii procurori, precum și a sarcinilor ce le revin potrivit legii.

La elaborarea constatărilor și concluziilor privind necesitățile de formare inițială a candidaților la funcția de procuror urmează a fi utilizate, de asemenea, opiniile expuse de către participanții la interviurile individuale/telefonice, de către grupurile focusate în discuțiile desfășurate în cadrul “meselor rotunde”, precum și rezumatul răspunsurilor oferite de către respondenții chestionați.

În continuare sunt prezentate date generale privind realizarea interviurilor individuale/

telefonice și focus-grupurilor, petrecerea chestionării.

Având în vedere acumularea unor opinii calitative și cantitative diverse privind necesitățile de formare inițială a candidaților la funcția de procuror, eșantionul evaluării este unul reprezentativ, avându-se în vedere antrenarea în studiul demarat a tuturor reprezentanților care contribuie la formarea inițială în cadrul INJ. Astfel, studiul a vizat grupurile țintă din cadrul Consiliului Superior al Procurorilor, Procuraturii Generale, Ministerului Justiției, Institutului Național al Justiției, organelor procuraturii, societății civile.

Baza de eșantionare este alcătuită din 77 persoane, din cele 88 planificate.

Ca urmare, a rezultat următoarea structură a eșantionului:

<i>Denumirea metodei</i>	<i>Preconizat</i>	<i>Realizat</i>	<i>% de participare</i>
1. Interviu individual cu factori de decizie ai CSP	2 persoane	1 persoană	50%
2. Interviu individual cu factori de decizie ai PG	2 persoane	1 persoană	50%
3. Interviu individual cu factori de decizie ai MJ	1 persoană	0 persoane	0 %
4. Interviu individual cu tutorii stagiilor de practică	24 persoane	18 persoane	75%
5. Interviu telefonic cu procurorii procuraturilor în care activează absolvenți ai INJ pînă la 2 ani	11 persoane	6 persoane	54,5%
6. Focus grup din formatori ai programelor de formare inițială care activează în sistemul judiciar/procuraturii	11 persoane	11 persoane	100%
7. Focus grup din formatori ai programelor de formare inițială care nu activează în sistemul judiciar/procuraturii	6 persoane	6 persoane	100%
8. Chestionarea candidaților la funcția de procuror, absolvenți ai INJ	24 persoane	21 persoane	87,5%
9. Chestionarea procurorilor în funcție, absolvenți ai INJ, după 1-2 ani de la angajare	2 persoane	0 persoane	0%
10. Chestionarea avocaților, procurorilor, societății civile	15 persoane	13 persoane	86,6%
Total	88 persoane	77 persoane	87,5 %

Notă: Decalajul dintre numărul subiecților planificați a fi antrenați în activități de investigare a problemei și numărul efectiv antrenat, se explică prin faptulul supraocupării/suprasolicitării factorilor de decizie la locul de muncă, inclusiv aflării în deplasări de serviciu, aflării absolvenților în concedii de boală.

2. Propuneri privind satisfacerea necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de procuror prin utilizarea metodelor calitative.

Conform metodologiei aprobate, procesul de colectare a datelor primare s-a efectuat prin intermediul metodelor atât calitative cât și cantitative, instrumente de evaluare adecvate calităților profesionale ale beneficiarilor direcți și indirecti, identificați în cadrul realizării metodelor de evaluare.

În baza metodologiei elaborate procesul de colectare a datelor primare s-a efectuat prin intermediul metodelor calitative:

- ▶ *interviu individual;*
- ▶ *interviu telefonic;*
- ▶ *focus grup.*

În continuare vor fi analizate/generalizate necesitățile de formare inițială a candidaților la funcția de procuror prin utilizarea metodelor calitative invocate supra.

În vederea identificării nevoilor reale de formare inițială a candidaților la funcția de judecător se vor evalua/generaliza opiniile expuse de reprezentanții Consiliului Superior al Procurorilor și Procuraturii Generale (CSP, PG), tutorii stagiilor de practică/procurori, formatorii pentru formarea inițială.

Se urmărește scopul de a evidenția propunerile privind nevoile de formare inițială expuse de către fiecare grup în cadrul aplicării instrumentelor respective de evaluare.

A) Necesitățile de formare inițială din perspectiva informației relevante obținute de la factorii de decizie ai Consiliului Superior al Procurorilor și Procuraturii Generale (CSP, PG)

Toți factorii de decizie - participanți la interviuri au fost evaluați în baza aceluiași set de întrebări ce țin de domenii care ar putea constitui obiectul unor intervenții în planificarea formării inițiale pentru promoțiile viitoare.

Factorilor de decizie ai CSP și PG le-au fost adresate următoarele întrebări pentru a-și expune opinia:

- 1. Din analizele efectuate de către CSP, PG în ceea ce privește pregătirea audiențelor, candidați la funcția de procuror, ați sesizat anumite aspecte de îmbunătățit? Dacă da, care?*
- 2. Care sunt punctele forte și punctele slabe ale activității procurorilor absolvenți ai INJ? Motivați.*
- 3. Care sunt așteptările Dvs., ca reprezentant al CSP, PG în ceea ce privește rezultatele instruirii inițiale a candidaților la funcția de procuror?*
- 4. Ce recomandări concrete ați putea formula în vederea elaborării planului de formare inițială?*

În continuare se expun în aspect cumulativ rezultatele de evaluare obținute la fiecare întrebare.

Propunerile formulate de participanții intervievați se structurează conform conținutului răspunsurilor la întrebările adresate.

Rezumatul generalizat al răspunsurilor primite în rezultatul desfășurării interviurilor cu factorii de decizie ai CSP și PG

- 1.** Audienții INJ au o pregătire teoretică bună, dispun de cunoștințe suficiente căpătate în instituțiile de învățământ superior, cât și în urma instruirii obținute în cadrul INJ.

Se recomandă aspecte de îmbunătățire:

- selectarea riguroasă a audienților INJ care au depus dosarele pentru funcția de procuror;
 - îmbunătățirea pregătirii candidaților din punct de vedere practic;
 - la instruirea lor necesită de atras specialiști cu o experiență notorie în domeniu.
2. Au fost menționate următoarele puncte forte:
- o pregătire practică mai bună, față de persoanele care acced în profesie în baza vechimii în muncă;
 - sunt motivați la exersarea profesiei;
 - sunt familiarizați cu cerințele etice și deontologice ale activității de procuror;
 - din punct de vedere teoretic candidații la funcția de procuror sunt bine pregătiți, cunosc jurisprudența CEDO.

Puncte slabe au fost menționate următoarele:

- nu dispun de experiență practică a implementării cunoștințelor căpătate în instituțiile de învățământ superior;
 - lacune la întocmirea actelor de procedură;
 - lipsa cursurilor privind rolul procurorului în domeniul contravențional.
3. Așteptări în ceea ce privește rezultatele formării inițiale a candidaților la funcția de procuror:
- activitatea de sine stătătoare din primele zile;
 - poziție de verticalitate la adoptarea deciziilor;
 - pregătire teoretică excelentă;
 - ca rezultatele instruirii inițiale a candidaților la funcția de procuror să fie apreciate din punct de vedere al realizării sarcinilor practice, ce țin de activitatea nemijlocită de procuror;
 - formarea inițială să implice studierea practicilor unice pe diferite domenii de activitate.
4. La moment, se consideră că planul de formare inițială corespunde necesităților procuraturii. Totodată, au fost formulate următoarele recomandări concrete în vederea elaborării planului de învățământ:
- îmbinarea lecțiilor teoretice cu exerciții practice, în special petrecerea orelor practice în afara Institutului (la procuraturi, instanțele de judecată);
 - ar trebui pus accent pe rolul procurorului la reprezentarea acuzării de stat în instanțe, familiarizarea cu procedurile de examinare judiciară a cauzelor penale.
- În acest context, se propune realizarea periodică a orelor teoretice în timpul efectuării practicii de instruire (în grupuri numerice reduse: 4-5 audienți).

B) Necesitățile de formare inițială din perspectiva informației relevante obținute de la procurori - conducători/tutori ai stagiilor de practică

Interviurile cu procurorii - conducători/tutori ai stagiilor de practică au urmărit scopul de a scoate în evidență unele aspecte relevante care la etapa actuală ar contribui la perfecționarea planului/curriculumului stagiilor de practică.

Potrivit planului, în perioada 20 – 29 ianuarie 2014 au fost realizate interviuri cu tutorii de practică ai candidaților la funcția de procuror în baza unui set de întrebări, conținutul cărora a fost expus după cum urmează:

1. *Din analizele efectuate personal în ceea ce privește pregătirea audienților, candidați la funcția de judecător/procuror, ați sesizat anumite aspecte de îmbunătățit? Dacă da, care?*

2. Care sunt punctele forte și punctele slabe ale activității procurorilor absolvenți ai INJ? Motivați.
3. Drept urmare, care ar fi propunerile Dvs. de rectificare/completare a programelor de formare inițială a candidaților la funcția de procuror în vederea îmbunătățirii mediului de desfășurare a stagiului de practică?
4. Care sunt așteptările Dvs., ca tutore de practică, în ceea ce privește rezultatele instruirii inițiale a candidaților la funcția de procuror?
5. Cum vedeți procesul de desfășurare a stagiului de practică?

În perioada menționată au fost desfășurate interviuri cu 18 din 24 tutori de practică ai candidaților la funcția de procuror, ceea ce constituie 75%. Din cei 18 intervievați, cu 5 au fost desfășurate interviurile telefonice.

În urma generalizării opiniilor/propunerilor formulate de conducătorii stagiilor de practică/tutorii procurori - participanți la interviuri, au fost obținute cumulativ rezultatele de evaluare pentru fiecare din întrebări.

Rezumatul generalizat al răspunsurilor primite în rezultatul desfășurării interviurilor cu conducătorii stagiilor de practică/tutorii procurori

1. S-a menționat că cu fiecare an audienții sunt mai bine pregătiți, îndeosebi, la nivel teoretic, procesul de instruire din cadrul INJ este la nivelul corespunzător. Ideile pe care ei le exprimau erau forate bine argumentate. Au putut foarte repede să aplice cunoștințele teoretice în practică.

Totodată, au fost expuse *aspecte de îmbunătățit*:

- programul raportat la durată stagiilor este prea mare/voluminos, din cauza volumului mare de lucru se pierde la nivel psihologic;
- mai mult accent pe aspectul practic de întocmire a actelor/documentelor pe baza dosarelor concrete, au nevoie de practică în organizarea lucrului, chiar și aranjarea foilor în dosar, fiind necesare instruirii pe aspectele tehnice;
- este necesar de a-i familiariza mai detaliat cu tactica psihologică de audiere a persoanei;
- pregătire mai minuțioasă în examinarea infracțiunilor economice, traficul de persoane
- aspectele CEDO ar trebui să fie analizate nu ca o disciplină la general, dar grupate după anumite domenii pe articole, ca la fiecare disciplină să fie studiate aspectele CEDO;
- un aspect de îmbunătățit ar fi întocmirea comisiilor rogatorii, deoarece pe durata stagiului stagiarii a manifestat un interes deosebit în acest domeniu;
- ar trebui să participe la penitenciare, Centrul de Medicină Preventivă, la ședințele judecătorului de instrucție, aceasta necesită a fi coordonată prin intermediul instituțiilor implicate;
- practica ar fi binevenită într-o perioadă de finalizare a studiilor, adică după finalizarea tuturor orelor teoretice;
- de majorat la 1 an durată stagiului pentru a fi întărite abilitățile practice;
- de inclus stagiul de muncă de 2 ani înainte de a fi admiși la INJ;
- de atras în rețeaua de formatori procurori din sectoare și raioane, deoarece examinează diferite categorii de dosare și volumul de lucru mai mic;
- ar fi bine ca pe durata studiilor să aibă un tutore de practică.

2. *Puncte forte* au fost menționate:

- pregătirea teoretică și practică bună;
- încadrarea rapidă în activitatea de procuror și aplicarea corectă a cunoștințelor teoretice, dispunerea de cunoștințe la întocmirea actelor procesuale;
- manifestarea prin aptitudinile personale de caracter (comunicare, dorința de a învăța și a cunoaște, încercări de exprimare a poziției proprii, independență etc.);
- poate lucra cu actele, lucrează cu legislația permanent, reacționează pozitiv la observații, propuneri, interes față de profesie.

În același timp, au fost menționate și *puncte slabe*:

- unii au o insuficiență de aplicabilitate practică;
- motivarea actelor procedurale este slabă;
- unele aspecte le cunosc insuficient, mai cu seamă în domeniul conducerii, exercitării urmăririi penale și susținerii acuzării de stat;
- infracțiunile specializate sunt slab predate, infracțiunile economice, fiscale sunt mai problematice.

Prept *punct vulnerabil* a fost menționat ținerea cuvântării în fața unui public necunoscut (cum ar fi, de exemplu, participarea în ședințele de judecată), posibil, ar putea fi pentru început o barieră psihologică - frica de a face ceva ca să nu greșesc.

3. În ceea ce privește *programele de formare inițială* sînt considerate în principiu bune. Cît privește nemijlocit procesul de desfășurare a stagiilor de practică au fost menționate următoarele:

- motivarea actelor procedurale este slabă;
- condiții pentru stagiar nu prea sunt, birourile sunt mici, există deficiență de local;
- conform curriculumului, sunt prea multe acte necesare de anexat la dosarul de practică, care nu pot fi acoperite de un singur tutore, în schimb poate să facă alte acte decît cele incluse în program, deoarece stagiarul poate fi în imposibilitate de a acumula actele invocate în program;
- reieșind din faptul că în procuratură există specializare, ar fi necesar ca audientul-stagiar să treacă practica și la alți procurori;
- se propune să nu fie repartizați mai mulți audienți la același procuror în aceeași perioadă, căci influențează negativ la realizarea obiectivelor stagiului de practică;
- de prelungit termenul de efectuare a stagiului pentru a putea redirecționa stagiarul și la alți procurori pentru a fi antrenat în toate activitățile, inclusiv vizite la penitenciare, pregătirea recursurilor la acțiunile civile, întocmirea cererilor în interesul pensionarilor;
- în cadrul simulărilor de proces, candidații la funcția de procuror să fie îndrumați nu numai de către judecători, dar și de către procurori;
- transmiterea experienței curente a practicienilor - ar fi foarte binevenit ca atunci cînd există un caz de rezonanță să fie acordată posibilitatea ca procurorul care examinează cazul să vină la INJ și să-și poată împărtăși experiența, fără a trece limita confidențialității urmăririi penale;
- ar fi recomandabil ca să fie angajați acolo unde au desfășurat stagiul, deoarece stagiul este ca o perioadă de adaptare;
- stagiul de practică să nu fie vara, ar fi bine să înceapă în octombrie, deoarece vara este perioada de concedii (chiar și infractorii se odihnesc).

4. Referitor la rezultatele instruirii inițiale a candidaților la funcția de judecător/de procuror s-a menționat că sunt bine pregătiți. Practica vine cu anii. Organizarea procesului este la nivelul așteptărilor și rezultatele corespund așteptărilor întrucât stagiarul este bine pregătit atât teoretic, cât și din punct de vedere al implementării în practică a cunoștințelor obținute.

Sunt menționate și unele *așteptări* pe viitor cum ar fi:

- să ajusteze cunoștințele teoretice cu necesitățile, rigorile practice;
- să cunoască mai bine aspectul de motivare a actelor prin prisma capacităților de elaborare a acestora;
- să aibă simțul de independență și responsabilitate la adoptarea deciziilor;
- să fie tolerant, colegial și de a avea capacitatea de a lucra în echipă;
- la finalizarea practicii de instruire a candidaților la funcția de procuror, ultimii urmează să cunoască pe deplin activitățile practice indicate în obiectivele stabilite de INJ;
- la judecătoria de instrucție ar fi binevenită participarea stagiarilor în cadrul examinării demersurilor sau cererilor condamnărilor ce țin de executarea sentințelor, deoarece la măsurile speciale de investigații nu pot fi implicați, deși pot face cunoștință post-factum;
- mai mult să fie implicați în jurisprudența CEDO, deoarece când se lucrează asupra actelor ele trebuie bine motivate;
- toate cunoștințele acumulate pe parcursul practicii de instruire inițială în cumul cu cunoștințele teoretice să fie un suport puternic pentru începutul activității de procuror.

S-a menționat necesitatea cunoașterii specificului activității din penitenciare. Pentru a putea iniția/implica stagiarul în astfel de activități ale procurorului, ar fi binevenit un demers general din partea conducerii INJ sub acest aspect.

5. Cu referire la viziunea *procesului de desfășurare a stagiului de practică* s-a menționat că este plauzibil faptul că practica s-a desfășurat în diferite organe de drept, inclusiv organul de urmărire penală și instanța de judecată. Audienții au avut posibilitatea să cunoască și să înțeleagă rolul fiecărui organ în sistemul organelor de drept, inclusiv colaborarea lor cu procuratura. În linii mari se consideră că procesul de desfășurare a stagiului de practică este corespunzător cerințelor actuale.

Totodată, au fost formulate propuneri privind *procesul de desfășurare a stagiilor de practică*:

- de revăzut programul stagiilor de practică, deoarece volumul raportat la termen este prea mare;
- ar fi de dorit ca stagiile de practică să înceapă din septembrie ca să nu coincidă cu concediile;
- să fie implicați activ în operațiunile procesuale, să-și exprime părerea, să-și susțină opinia, să analizeze greșelile, să învețe lecții de viață;
- mai mare atenție conducerii/exercitării urmăririi penale și susținerii acuzării de stat, precum și corespondența cu autoritățile publice;
- tutorele să aibă posibilitatea să realizeze programul de practică în coordonare cu alți colegi, sub aspect psihologic să poată interacționa și cu alți procurori;
- în aspect organizatoric, ar fi bine ca tutorele de practică să poată să-l redirecționeze pe audient, dacă ar prevedea programul, cu decizia conducerii procuraturii pentru a face practica și la alte persoane din procuratură, dar nu prin ordinul Procurorului General;
- ar fi bine ca fiecare audient al INJ din start să aibă un tutore;

- în primul an de activitate să beneficieze de un mentor cu practică de 5-7 ani, cu care să coordoneze toate aspectele înainte de a se duce la conducere.

C) Necesitățile de formare inițială din perspectiva informației relevante obținute de la procurorii procuraturilor în care activează absolvenții ai INJ până la 2 ani

În conformitate cu programul de realizare a prevederilor metodologice în perioada februarie – martie a.c. au fost realizate interviuri telefonice cu procurorii ai procuraturilor în care activează absolvenții ai INJ până la 2 ani.

Din 11 persoane identificate la interviu au participat 6 persoane, ceea ce constituie 54,5%.

Întrebările pentru interviu conțin unele precizări specifice funcției și anume:

- 1. Din analizele efectuate personal în ceea ce privește pregătirea procurorilor absolvenți ai INJ, ați sesizat anumite aspecte de îmbunătățit? Dacă da, care?*
- 2. Care sunt punctele forte și punctele slabe ale activității procurorilor absolvenți ai INJ? Motivați.*
- 3. Asupra căror domenii, în viziunea Dvs., necesită a fi îmbunătățită pregătirea profesională în cadrul Institutului?*
- 4. Care sunt așteptările Dvs., ca procuror al procuraturii, în ceea ce privește rezultatele instruirii inițiale a candidaților la funcția de procuror?*

Potrivit răspunsurilor/opiniilor generalizate au fost obținute rezultatele de evaluare de mai jos, care sînt grupate separat pentru fiecare întrebare.

Rezumatul generalizat al răspunsurilor primite în rezultatul desfășurării interviurilor telefonice cu procurorii procuraturilor în care activează absolvenții ai INJ până la 2 ani

1. În viziunea procurorilor procuraturilor în care activează absolvenții ai INJ până la 2 ani necesită de îmbunătățit anumite aspecte:

- ar fi oportună studierea greșelilor clasice la întocmirea actelor, cu exemplificarea lor din practică;
- este necesar de acordat mai multă atenție aspectelor practice și anume - planificarea activităților de urmărire penală, verificarea versiunilor comiterii unei infracțiuni, ordinea cercetării la fața locului, tactica de interogare, etapele și procedura interogării, tactica petrecerii confruntărilor, formularea întrebărilor, numirea expertizei, documentele necesare și întrebări corect formulate, trusa procurorului etc.
- modul în care trebuie de acționat într-o situație sau alta;
- acumularea aptitudinilor de lucru practic: lucrul cotidian cu dosarele, materialele, petițiile;
- acumularea aptitudinilor de participare în instanțele de judecată, de lucru cu persoanele – părțile pe dosare /efectuarea audierilor, confruntărilor etc.

2. Puncte forte:

- pregătire teoretică bună, spirit novator și conștiința juridică înaltă, autopercepția în cadrul autorității judecătorești, de rînd cu magistrației;

- cunoașterea legislației naționale, a documentelor europene și internaționale la care Republica Moldova este parte, a jurisprudenței naționale și a CtEDO;

Puncte slabe:

- lipsa aptitudinilor practice, percepția eronată a riscurilor și neajunsurilor profesiei.

3. Domenii de îmbunătățit:

- perioada stagiului de practică să fie mai mare, pentru a familiariza audienții cu toate domeniile de activitate a Procuraturii;
- abilitățile practice trebuie dezvoltate;
- este necesară instruirea audienților cu privire la pîrghiile legale de care dispun și care urmează a fi aplicate în cadrul exercitării funcției de procuror, pe care le pot aplica în vederea efectuării investigațiilor în cadrul urmăririi penale sau la efectuarea diferitor controale din diferite domenii;
- de atras mai multă atenție situațiilor complicate care pot surveni în cadrul urmăririi penale cît și în cadrul susținerii acuzării de stat în ședințele de judecată, cum să procedeze în anumite circumstanțe;
- necesită a fi îmbunătățită pregătirea profesională în domeniul investigației financiar-economice, domeniul practic;
- tactica criminalistică, tactica și metodică investigării diferitor categorii de infracțiuni: furturi, tortură, corupere etc.
- de îmbunătățit pregătirea profesională în domeniul artei oratorice în cadrul ședințelor de judecată;
- acordarea unei atenții sporite practicii efectuate de către audienții INJ în cadrul studiilor, inclusiv prin mărirea numărului de ore.

Viziune novatoare privitor la stagiile de practică: *ar fi modificarea legislației în vederea acordării audienților INJ în cadrul stagiului de practică, a prerogativelor (atribuțiilor) unui procuror interimar. În această ordine de idei, actele procesuale ar urma să fie întocmite și semnate de către audienții care efectuează stagiul de practică în organele procuraturii. În vederea controlului asupra acestora, actele audienților urmează a fi contrasemnate de către procurorii conducători ai stagiului de practică. Această soluție ar duce la responsabilizarea ultimilor, dar și la crearea aptitudinilor necesare la candidații la funcția de procuror.*

Mențiune: Propunerile expuse nu sînt reglementate prin cadrul legislativ în vigoare. Este necesară modificarea unui set de legi relevante pentru a putea fi implementate propunerile înaintate. Or, acestea comportă caracter de *lege-ferenda*.

4. Așteptările în ceea ce privește rezultatele instruirii inițiale a candidaților la funcția de procuror:

- absolvenții INJ ar trebui să aducă în organele procuraturii idei noi, bazate pe principiile supremației legii și independenței procesuale a procurorilor, astfel încît sistemul procuraturii să evolueze spre bine datorită modului de pregătire a cadrelor noi;
- că și în continuare, intruirea inițială a candidaților la funcția de procuror să se bazeze pe competență, responsabilitate, angajament profesional și, nu în ultimul rînd, pe însușirea normelor deontologice vizînd profesia de procuror, care, în mod legitim și rezonabil, constituie cerințe fundamentale ale activității de procuror;

- îmbunătățirea programului de studiu prin colaborarea mai eficientă cu procurorii ce activează de mai mult timp și perceperea tacticilor și practicii de activitate în domeniul activității Procuraturii;
- este nevoie să fie un laborator de criminalistică la Institutul Național al Justiției, ca viitorii procurori să deprindă aspectele practice: prezentările audio și video, documentarea corectă cu utilizarea mijloacelor tehnice etc;
- pe viitor prin cunoștințele practice ale procurorilor cu experiență, transmise procurorilor-absolvenți ai Institutului Național al Justiției, care dispun de cunoștințele necesare, rezultatele vor mai bune, imaginea procuraturii va fi la un nivel mai înalt.

D) Necesitățile de formare inițială din perspectiva informației relevante obținute de la formatori programelor de formare inițială

După cum a fost menționat în capitolul precedent, o componentă importantă a activității de evaluare o constituie informația obținută în rezultatul desfășurării focus grupurilor cu formatorii pentru instruirea inițială care în baza Planului de formare inițială, întocmesc/elaborează/actualizează curriculumurile disciplinare, participând și la realizarea lor nemijlocită în cadrul orelor de curs/orelor practice. Ținând cont de acest fapt întrebările formulate se referă preponderent la programele actuale de formare a candidaților la funcția de procuror, metodologia de evaluare finală a cunoștințelor și abilităților obținute la disciplinele studiate la formarea inițială în cadrul Institutului.

Întru realizarea prevederilor Metodologiei de evaluare, au fost constituite 2 focus grupuri – din formatori practicieni și formatori teoreticieni în scopul obținerii unor informații mai ample din punctul de vedere al acestor categorii de formatori:

- Focus grup din formatori ai programelor de formare inițială care activează în sistemul judiciar;
- Focus grup din formatori ai programelor de formare inițială care nu activează în sistemul judiciar.

În componența primului focus grup au fost incluși 11 formatori ai programelor de formare inițială care activează în sistemul instanțelor judecătorești și organele procuraturii. Grupul al doilea a fost constituit din 6 formatori ai programelor de formare inițială care activează în mediul academic.

Pentru ambele categorii de focus grupuri întrebările au fost comune.

Focus grupurile s-au expus concomitent asupra necesităților de formare inițială atât a candidaților la funcția de judecător, cât și a candidaților la funcția de procuror.

Lista orientativă a întrebărilor adresate formatorilor pentru instruirea inițială care activează în sistemul judiciar și organele procuraturii

Privind candidații la funcția de procuror

1. *Care ar fi trăsăturile caracteristice procurorului?*
2. *Considerați că programele de formare în cadrul Institutului asigură o pregătire suficientă pentru ocuparea funcției de procuror?*
3. *Aveți recomandări specifice pentru completarea/îmbunătățirea programelor actuale de formare a candidaților la funcția de procuror? Enumerați-le.*

4. *Actualul coraport al aspectelor teoretice și practice al programului de formare inițială asigură pregătirea pentru viitoarea activitate?*
5. *Ce propuneri aveți în vederea îmbunătățirii metodologiei de evaluare finală a cunoștințelor și abilităților obținute la disciplinele studiate la formarea inițială în cadrul Institutului?*

Rezumatul răspunsurilor primite în rezultatul desfășurării focus grupului cu formatorii pentru instruirea inițială care activează în sistemul judiciar și organele procuraturii

Privind candidații la funcția de procuror

1. *Care ar fi trăsăturile caracteristice procurorului?*
 - Să corespundă statutului/funcției de judecător din punct de vedere profesional.
 - Să aplice corect legea materială și procedurală.
 - Să dețină cunoștințe/abilități necesare pentru exercitarea profesiei de procuror.
 - Să fie caracterizat de independență și imparțialitate.
 - Să respecte etica profesională.
 - Să-și exercite atribuțiile sale în strictă conformitate cu prevederile legii.
 - Să dea dovadă de responsabilitate, autodisciplină și autoorganizare.
2. *Considerați că programele de formare în cadrul Institutului asigură o pregătire suficientă pentru exercitarea funcției de judecător?*
 - Se recomandă revizuirea conținutului unor discipline înguste de formare (de exemplu, disciplina „Dreptul Uniunii Europene”) pentru a asigura transmiterea cunoștințelor/abilităților utile pentru activitatea practică ulterioară a audienților.
 - Se recomandă implicarea formatorilor practicieni în cadrul activităților de formare inițială pentru a putea explica modalitatea de implementare în practică a prerogativelor legislației.
3. *Aveți recomandări specifice pentru completarea/îmbunătățirea programelor actuale de formare a candidaților la funcția de procuror? Enumerați-le.*
 - Se recomandă instituirea disciplinei „Dreptul contravențional”/„Calificarea faptei contravenționale și penale”.
 - Se recomandă combinarea aspectelor teoretice cu aspectele practice pe parcursul programelor de formare inițială.
 - Se recomandă diversificarea metodelor de formare puse la dispoziția formatorilor.
 - Se recomandă efectuarea unei generalizări a erorilor judiciare pe diferite categorii de cauze și discutarea acestora în cadrul programului de formare inițială la INJ.
 - Se recomandă organizarea disciplinelor cu privire la „Modalitatea/problematica întocmirii actelor procedurale de către judecători”. (Anton Maria)
 - Se recomandă dotarea sălii de simulare a ședințelor de judecată din cadrul INJ cu echipament caracteristic unei ședințe de judecată (robe pentru judecător, grefier, avocat; uniformă pentru procuror; sistemul de înregistrare audio a ședințelor de judecată „SRS Femida” etc.).
 - Organizarea simulărilor de procese de judecată în cadrul INJ se recomandă a se efectua ulterior asistării audienților la ședințe reale în cadrul instanțelor de judecată (de exemplu, în cadrul stagiului de practică). Aceasta va oferi audienților participanți la

simulările de procese din cadrul INJ posibilitatea îmbinării cunoștințelor teoretice și abilităților practice dobândite anterior.

- Se propune efectuarea înregistrării audio a simulărilor ședințelor de judecată petrecute la INJ pentru a efectua ulterior audierea acestora în scopul îmbunătățirii prestației audiențelor.

- Se recomandă crearea unui cabinet de criminologie și de criminalistică în cadrul INJ în scopul organizării acțiunilor de urmărire penală.

- Se recomandă participarea / asistarea audiențelor INJ la examinarea hotărârilor în cadrul CSJ. Ulterior, în baza materialelor atașate la dosare, scanate și transmise audiențelor pentru studiere, aceștia urmează a elabora diverse acte procedurale.

4. Actualul coraport al aspectelor teoretice și practice al programului de învățământ asigură pregătirea pentru viitoarea activitate?

- Se recomandă majorarea orelor practice la disciplinele de formare inițială. Este necesară aprofundarea abilităților audiențelor în domeniul motivării actelor procedurale precum și de analiză a legislației R. Moldova prin prisma jurisprudenței CEDO.

- Se recomandă divizarea stagiului de practică în două etape: 1) stagiul pentru inițierea în profesie, organizat la începutul studiilor la INJ (semestrul I sau II) și 2) stagiul de aprofundare în profesie, organizat la finele studiilor (semestrul III).

5. Ce propuneri aveți în vederea îmbunătățirii metodologiei de evaluare finală a cunoștințelor și abilităților obținute la disciplinele studiate la formarea inițială în cadrul Institutului?

- Procedura de evaluare în cadrul formării inițiale necesită a fi simplificată. Astfel, se propune ca susținerea colocviilor diferențiate să se efectueze în baza calificativului "admis" / „respins” sau în baza mediei notelor acumulate la disciplină. De asemenea, se recomandă efectuarea evaluărilor la finalul fiecărei discipline de studiu, or, actualmente evaluarea este organizată la finalul fiecărui semestru de studiu.

Rezumatul răspunsurilor primite în rezultatul desfășurării focus grupului cu formatorii pentru formarea inițială care nu activează în sistemul judiciar și organele procuraturii

Privind candidații la funcția de procuror

1. *Care ar fi trăsăturile caracteristice procurorului?*

- Să fie un promotor al respectării legislației și al culturii juridice.

2. *Considerați că programele de formare în cadrul Institutului asigură o pregătire suficientă pentru ocuparea funcției de procuror?*

- S-a constatat necesitatea includerii în programul de formare inițială a disciplinelor de studiu cu privire la categoriile de litigii frecvent examinate în instanțele de judecată.

- S-a recomandat necesitatea evitării repetării disciplinelor învățate la facultățile de drept, dar aprofundarea cunoștințelor obținute la aceste discipline.

- S-a constatat teoretizarea excesivă în cadrul formării inițiale, fapt care cauzează pregătirea practică slabă a judecătorilor.

- Materia de formare în cadrul formării inițiale este prea voluminoasă. Se recomandă divizarea materiilor de formare în instituții/subinstituții de drept.

3. *Aveți recomandări specifice pentru completarea/îmbunătățirea programelor actuale de formare a candidaților la funcția de procuror? Enumerați-le.*
- Programul actual de formare inițială conține materii/domenii de formare voluminoase fapt care cauzează imposibilitatea sistematizării informației de către audienți. Astfel, spre exemplu, disciplina „Dreptul civil” necesită a fi divizată în subinstituții/domenii înguste de formare în scopul evitării repetării materiei deja învățate la facultățile de drept.
 - Se recomandă includerea unor ore suplimentare, de inițiere în materie, la disciplinele care nu au fost studiate la facultățile de drept. (*Cuznețov Alexandru*)
 - Se recomandă includerea în planul de învățământ a disciplinei „Practica examinării fraudelor bancare și a fraudelor în domeniul asigurărilor”.
 - Se recomandă majorarea numărului de ore la disciplinele specializate, înguste. Se consideră binevenită majorarea perioadei de formare inițială în cadrul INJ.
 - Se recomandă colaborarea INJ cu instanțele de judecată din R. Moldova în scopul identificării problemelor existente în examinarea unor anumite categorii de litigii pentru a fi discutate în cadrul programelor de formare inițială la INJ.
 - Spețele/studiile de caz utilizate de către formatori necesită a fi preluate din practica judiciară. Se recomandă preluarea de la instanțele de judecată a diferitor cauze și a materialelor atașate pentru a fi multiplicare și transmise audienților pentru studiere și elaborare de acte procedurale. Aceasta va evita elaborarea actelor procedurale de către audienți în baza unor spețe generale, fictive și pasibile de interpretări diferite.
 - Se propune ca evaluarea curentă (examen sau colocviu diferențiat) să fie efectuată după finalizarea orelor la disciplină și nu la finalul fiecărui semestru de studiu.
 - Se recomandă majorarea orelor de formare la disciplinele „Dreptul Uniunii Europene” și „Practica CEDO”.
4. *Actualul coraport al aspectelor teoretice și practice al programului de învățământ asigură pregătirea pentru viitoarea activitate?*
- Coraportul dintre orele teoretice și practice necesită a fi stabilit diferit în funcție de fiecare disciplină. Disciplinele care nu au fost studiate în cadrul facultăților de drept necesită a avea un număr majorat de ore teoretice.
 - Se recomandă majorarea numărului de ore practice la disciplina „Dreptul proprietății intelectuale”.
 - Se recomandă majorarea orelor practice la disciplinele de formare inițială. Se propune excluderea divizării orelor de curs de orele practice, dat fiind faptul că aspectele practice și teoretice necesită a fi îmbinate de către formator pe parcursul disciplinei.
5. *Ce propuneri aveți în vederea îmbunătățirii metodologiei de evaluare finală a cunoștințelor și abilităților obținute la disciplinele studiate la formarea inițială în cadrul Institutului?*
- Se recomandă organizarea evaluărilor după finalizarea orelor la fiecare disciplină.
 - Evaluarea necesită a fi transparentă. Modalitatea de calculare a punctajului necesită a fi adusă la cunoștința audienților astfel încât după susținerea evaluării audienții să poată calcula de sinestătător punctajul acumulat.

V. Evaluarea necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de judecător și a candidaților la funcția de procuror prin utilizarea metodei cantitative

În procesul de colectare a datelor primare pe baza metodologiei elaborate drept metodă cantitativă a fost utilizată *chestionarea*.

La chestionare au participat:

1. Candidații la funcția de judecător și la funcția de procuror, absolvenți ai INJ.
2. Judecători în funcție, absolvenți ai INJ, după 1-2 ani de la angajare.
3. Avocați, judecători, după caz, procurori, societatea civilă.

Reiterăm că pentru fiecare dintre categoriile enumerate de participanți ai evaluării au fost elaborate chestionare electronice cu întrebări distincte (trei tipuri de chestionare electronice), care conțin itemi de apreciere pe o scară de la 1 la 4.

A) Necesitățile de formare inițială din perspectiva informației relevante obținute de la candidații la funcția de judecător și candidații la funcția de procuror, absolvenți ai INJ

Referindu-ne la chestionarea candidaților la funcția de judecător și la funcția de procuror vom menționa că aceasta a avut loc înainte de susținerea examenelor de absolvire – în martie 2014 și a avut drept scop utilizarea rezultatelor obținute la elaborarea planului de formare inițială.

La chestionare au participat:

- 14 candidații la funcția de judecător din 15, ceea ce constituie 93,3%;
- 21 candidații la funcția de procuror din 24, ceea ce constituie 87,5%.

Întrebările incluse în chestionarele destinate separat candidaților la funcția de judecător și la funcția de procuror după conținut sînt identice cu concretizarea, după caz, destinatarului.

În total au fost incluse cîte 8 întrebări, după cum urmează:

1. *În ce măsură disciplinele studiate în cadrul formării inițiale la Institutul Național al Justiției au corespuns așteptărilor Dvs. în vederea pregătirii pentru funcția de judecător/procuror?*
2. *În legătură cu disciplinele care NU au corespuns așteptărilor Dvs. în vederea pregătirii pentru funcția de judecător, indicați cauzele:*
3. *În care dintre domeniile studiate considerați că se impune o pregătire mai aprofundată și indicați în ce ar trebui să constea aprofundarea?*
4. *Indicați alte conținuturi/teme pe care le considerați necesare de a fi introduse în planul de învățământ și argumentați necesitatea:*
5. *În ce măsură actuala metodologie de evaluare a cunoștințelor și abilităților obținute la disciplinele studiate în cadrul Institutului asigură o evaluare obiectivă și completă?*
6. *În ce măsură durata disciplinelor a corespuns necesității de formare în cadrul Institutului pentru ocuparea funcției de judecător?*
7. *Cum ar putea Institutul să contribuie mai bine la dezvoltarea abilităților necesare exercitării profesiei și la asumarea rolului profesional?*
8. *Considerați adecvată pentru o bună pregătire a viitorilor judecători durata actuală de 18 luni a cursurilor de formare inițială în cadrul INJ? Motivați opțiunea.*

Rezumatele chestionării candidaților la funcția de judecător obținute în urma compilării răspunsurilor potrivit chestionarelor electronice îndeplinite se conțin în **Anexa 3a judecători** (vezi Anexa 3a judecători la Raport).

Rezumatele chestionării candidaților la funcția de procuror obținute în urma compilării răspunsurilor potrivit chestionarelor electronice îndeplinite se conțin în **Anexa 3a procurori** (vezi *Anexa 3a procurori la Raport*).

Mențiune: Informația obținută se referă la toate disciplinele incluse în Planul de formare inițială, disciplinele se repetă pentru fiecare din cele 8 întrebări, iar răspunsurile compilate sînt primite în total de la 36 persoane, fapt pentru care volumul informațional este foarte vast.

Se propune: Pentru evaluările ulterioare de simplificat numărul întrebărilor incluse în chestionare, unele întrebări să fie poate de ordin general sau cu referire doar la anumite discipline (*de ex.*, fundamentale, opționale etc.), pentru a simplifica volumul informațional și a ușura utilizarea lui practică.

B) Necesitățile de formare inițială din perspectiva informației relevante obținute de la judecători în funcție, absolvenți ai INJ, după 1-2 ani de la angajare

La chestionare au participat 2 respondenți din promoția 2012 - judecători în funcție, absolvenți ai INJ, după 1-2 ani de la angajare, ceea ce constituie 100% potrivit datelor planificate.

Perioada de chestionare: 14 aprilie – 5 mai 2014.

Deși s-a planificat și participarea a 2 persoane - procurori în funcție, absolvenți ai INJ, după 1-2 ani de la angajare, nimeni nu și-a expus disponibilitatea de participare.

Chestionarele pentru judecătorii în funcție, absolvenți ai INJ, după 1-2 ani de la angajare, conțin 7 întrebări, care după conținut urmăresc scopul obținerii unor opinii privind pregătirea profesională în cadrul INJ de pe pozițiile unui judecător începător.

Întrebările au următorul conținut:

1. *În ce măsură disciplinele studiate în cadrul formării inițiale la Institutul Național al Justiției sunt relevante în primii ani de activitate în funcția de judecător?*
2. *În legătură cu disciplinele pe care NU le considerați relevante pentru pregătirea profesională în primii ani de carieră, indicați cauzele:*
3. *În care dintre domeniile studiate considerați că se impune o pregătire mai aprofundată și indicați în ce ar trebui să constea aprofundarea?*
4. *Indicați alte conținuturi/teme pe care le considerați necesare de a fi introduse în planul de învățământ și argumentați necesitatea:*
5. *În ce măsură perioada de formare inițială în cadrul Institutului v-a ajutat în dezvoltarea abilităților necesare exercitării profesiei de judecător și la asumarea rolului profesional?*
6. *Cum ar putea Institutul să contribuie mai bine la dezvoltarea abilităților necesare exercitării profesiei și la asumarea rolului profesional?*
7. *Considerați adecvată pentru o bună pregătire a viitorilor judecători durata actuală de 18 luni a cursurilor de formare inițială în cadrul INJ? Motivați opțiunea.*

Rezumatul generalizat/compilat al răspunsurilor oferite de către judecătorii în funcție, absolvenți ai INJ, după 1-2 ani de la angajare se regăsește în **Anexa 3b** la prezentul Raport.

C) Necesitățile de formare inițială din perspectiva informației relevante obținute de la societatea civilă

Au fost difuzate chestionare electronice privind determinarea necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de:

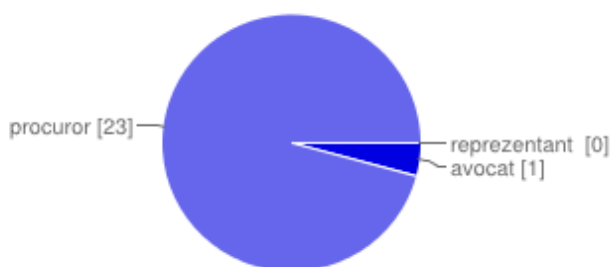
- judecător - pentru *procurori, avocați, societatea civilă*;
- procuror – pentru *judecători, avocați, societatea civilă*.

Chestionarele conțineau două întrebări:

1. În ce măsură programul de formare inițială al Institutului Național al Justiției corespunde cerințelor actuale pentru dezvoltarea abilităților exercitării funcției de judecător, după caz - procuror?
2. Considerați că programul actual necesită actualizare? Dacă da, indicați propuneri concrete.

Perioada de chestionare: 18 martie – 14 aprilie.

La chestionarea electronică pentru determinarea necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de judecător au participat 24 respondenți.

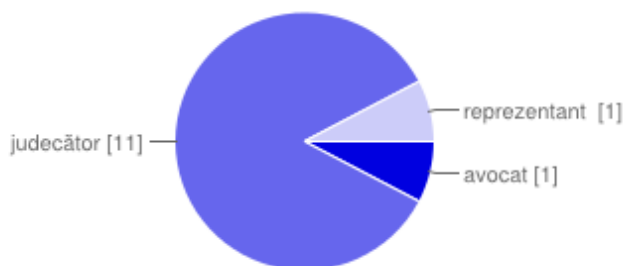

Avocat	1 - 4%
Procuror	23 - 96%
reprezentant al societății civile	0 - 0%

Rezumatul răspunsurilor oferite de către avocați, procurori și reprezentanții societății civile cu privire la necesitățile de formare inițială a candidaților la funcția de judecător a se vedea la **Anexa 3c judecători**.

La chestionarea electronică pentru determinarea necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de judecător au participat 13 respondenți.

Calitate

avocat	1 - 8%
judecător	11 - 85%

reprezentant al societății civile 1 - 8%

Rezumatul răspunsurilor oferite de către avocați, procurori și reprezentanții societății civile cu privire la necesitățile de formare inițială a candidaților la funcția de procuror a se vedea la *Anexa 3c procurori*.

VI. Recomandări pentru planificare

În scopul identificării necesităților de formare inițială a candidaților la funcția de judecător și procuror au fost studiate și analizate toate răspunsurile obținute și generalizate în cadrul interviurilor, meselor rotunde ale focus-grupurilor de formatori ai INJ și rezultatele chestionarelor, precum și alte materiale și date obținute în cadrul evaluărilor efectuate în conformitate cu prevederile Metodologiilor respective.

În acest sens, s-a atras o atenție sporită și s-a ținut cont de răspunsurile la întrebările privind:

- competențele necesare unui judecător/procuror;
- punctele forte și punctele slabe ale activității judecătorului/procurorului;
- așteptările factorilor de decizie ai CSM, CSJ, CSP și PG de la formarea inițială a candidaților la funcții de judecător și procuror;
- trăsăturile statutare/deontologice caracteristice unui judecător/procuror.

1. Necesitățile de formare inițială a candidaților la funcția de judecător

1.1. Necesitățile privind dezvoltarea planurilor de învățământ și programelor de formare inițială a candidaților la funcția de judecător:

- La întocmirea planului de formare inițială și elaborarea curriculumurilor de formare inițială la disciplinele de bază să fie micșorat numărul de ore teoretice și majorat numărul de ore practice, inclusiv de majorat numărul de ore privind simulările de procese (civil/penal). În acest sens, s-a recomandat de a evita repetarea disciplinelor învățate la facultăți, fiind necesară doar aprofundarea cunoștințelor obținute la aceste discipline cu aplicabilitate practică.
- De majorat numărul de ore teoretice și practice la tematica „Procedura de examinare a cauzelor civile/penale în instanța de fond.
- De extins/concretizat unitățile tematice la curriculumul disciplinar “*Etica și deontologia profesională a judecătorului*”, care ar avea drept scop dezvoltarea de competențe în domeniul cunoașterii/aplicării/respectării acestor norme, inclusiv jurisprudența țărilor europene privind aplicarea normelor deontologice vizând profesia de judecător. Tematica trebuie să mai includă compartimentele „*Confiscare extinsă a averii*” și „*Îmbogățirea ilicită*”, prevăzute de Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor.
- Procesul de întocmire a Planului de de formare inițială să fie bazat, cu prioritate, pe pilonii principali: *dreptul civil și procesual-civil, dreptul penal și procesual-penal*.

- Să fie majorat numărul de ore pentru disciplinele fundamentale (drept penal, drept procesual penal, drept civil, drept procesual civil), metodologia de întocmire a actelor procesuale civile și penale. În acest context, este necesară aprofundarea abilităților audienților în domeniul motivării actelor procedurale, inclusiv prin prisma jurisprudenței CtEDO.
- Urmează a fi îmbunătățită pregătirea profesională a candidaților la funcția de judecător în domeniul dreptului contravențional.
- De instruit audienții în domeniul managementului procesului judiciar instituind tematica „*Organizarea și gestionarea procesului judiciar*”. Orele practice ale tematicii vizate să aibă drept scop formarea deprinderilor de gestionare a ședințelor de judecată prin organizarea proceselor simulate.
- La formarea programelor de studiu să se acorde mai mult timp aspectelor practice de *comunicare* cu justițiabilii. De inclus ore de limbă română: *gramatică, ortografie, stilistică și retorică/expunere corectă*.
- În Curriculumurile disciplinare pentru formarea inițială la Dreptul civil de inclus module cu privire la categoriile de litigii frecvent examinate în instanțele de judecată.
- De inclus în Planul de formare inițială modulul „*Metodologia de audiere a minorului victimă și martor în procesul penal*”.
- Se propune includerea în Planul de formare inițială a disciplinei „*Practica examinării fraudelor bancare și a fraudelor în domeniul asigurărilor*”.
- Se recomandă de actualizat curriculumul la „*Dreptul Uniunii Europene*” și „*Practica CEDO*”. În acest sens, de inclus la disciplina „*Dreptul Uniunii Europene*” subiectul „*Acordul de Asociere RM-UE din 27.06.2014: rolul lui în dezvoltarea și consolidarea sistemului de justiție și protecția drepturilor omului în Republica Moldova*”. Practica CtEDO să se regăsească preponderent în cutricumurile disciplinare respective.
- Se recomandă majorarea numărului de ore practice la disciplina „*Dreptul proprietății intelectuale*”.

1.2. Necesitățile privind perfecționarea procesului de formare inițială a candidaților la funcția de judecător, a metodologiei de evaluare a cunoștințelor și abilităților în cadrul formării inițiale:

- În procesul de instruire de acordat o atenție sporită dezvoltării abilităților analitice și de sinteză a audienților, organizând în acest sens ore practice la care audienții să efectueze analize și sinteze în diferite domenii.

- Pe parcursul studiilor să fie practicate procesele simulate cu participarea audienților. În cadrul acestor procese audienții să aibă posibilitatea de a îndeplini funcțiile atât ale participanților la proces, cât și ale judecătorului, procurorului, avocatului, grefierului, asistentului judiciar.
- Se propune efectuarea înregistrării audio a simulărilor ședințelor de judecată pentru a efectua ulterior audierea acestora în scopul îmbunătățirii prestației audienților.
- Se recomandă dotarea sălii de simulare a ședințelor de judecată din cadrul INJ cu echipament caracteristic unei ședințe de judecată (*robe pentru judecător, grefier, avocat, uniformă pentru procuror, sistemul de înregistrare audio a ședințelor de judecată „SRS Femida”*).
- Se recomandă crearea unui cabinet de criminologie și de criminalistică în cadrul INJ în scopul efectuării acțiunilor de urmărire penală și activităților de combatere și prevenire a criminalității.
- Se propune ca în Planul de formare inițială numărul orelor de curs și al celor practice să fie inclus la propunerea formatorilor respectivi.
- În procesul de formare se recomandă combinarea aspectelor teoretice cu aspectele practice prin intermediul metodelor activ-participative, bazate pe lucrul individual/în grup/echipă cu utilizarea resurselor logistice respective.
- Se recomandă diversificarea metodelor de formare inițială puse la dispoziția formatorilor.
- Spețele/studiile de caz utilizate de către formatori necesită a fi preluate din practica judiciară. Se recomandă preluarea de la instanțele de judecată a diferitor cauze și a materialelor atașate pentru a fi multiplicare și transmise audienților pentru studiere și elaborare de acte procedurale. Aceasta va evita elaborarea actelor procedurale de către audienți în baza unor spețe generale, nereale și pasibile de diverse interpretări.
- Se propune ca evaluarea curentă (examen sau colocviu diferențiat) să fie efectuată după finalizarea orelor la disciplină și nu la finalul fiecărui semestru de studiu.
- Evaluarea cunoștințelor necesită a fi transparentă. Modalitatea de calculare a punctajului necesită a fi adusă la cunoștința audienților astfel încât, după susținerea evaluării, audienții să poată calcula de sine stătător punctajul acumulat.
- Se consideră binevenită majorarea perioadei de formare inițială în cadrul INJ.
- A fost expusă necesitatea asigurării asistenței metodice pentru judecătorii recent numiți în funcție (*inclusiunea instituției mentoratului*), deoarece se simte lipsa abilităților practice la judecătorii recent numiți în funcție;
- Se recomandă implicarea mai largă a formatorilor practicieni în cadrul activităților de formare inițială care au o specializare în examinarea anumitor categorii de dosare/litigii

și sînt vizați în practica de aplicare a legislației naționale, tratatelor internaționale și a jurisprudenței CtEDO în domeniile respective.

- Procedura de evaluare în cadrul formării inițiale necesită a fi simplificată. Se propune ca susținerea colocviilor diferențiate să se efectueze în baza calificativului “*admis*”/„*respins*” sau în baza mediei notelor acumulate în cadrul evaluării curente la disciplină.
- Să fie numit un mentor (tutore) pentru fiecare audient de la începutul formării inițiale din rîndurile judecătorilor din instanțele de fond pentru candidații la funcția de judecător.

1.3. Necesitățile privind organizarea și desfășurarea stagiului de practică a candidaților la funcția de judecător:

- În cadrul stagiului mai multă atenție de acordat practicii de întocmire a actelor judecătorești (motivarea, consecutivitatea logică a argumentării), în baza modelelor noi.
- Necesită a stabili mai multe etape ale stagiului de practică, la diferiți judecători, pentru a avea posibilitatea de a cunoaște mai multă experiență.
- Se propune de a efectua stagiul de practică la judecătorul de instrucție, în oficiul de executare a hotărîrilor judecătorești, în penitenciare.
- Ar fi binevenită o practică prealabilă, de scurtă durată, în interiorul programului de studiu. S-ar putea stabili o zi pe săptămână pentru stagiul de practică prealabilă.
- S-a recomandat să fie creată o rețea a tutorilor de practică care deja cunosc la care aspecte să atragă atenție. De asemenea, ar fi necesar de organizat și un seminar de formare a tutorilor de practică, să fie elaborat și un ghid al tutorilor stagiului de practică.
- De acordat mai mare atenție problemelor de aplicare a legislației, utilizând eforturile de formator ale judecătorilor practicieni.
- S-a recomandat de a mări perioada de stagiul (până la 8 luni, până la 1 an) deoarece nu se reușește îndeplinirea programului de stagiul, sau de combinat cu orele de curs (o zi de practică pe săptămână).
- De mărit durata stagiului de practică, deoarece durata actuală este prea mică pentru a intra în esența litigiilor/dosarelor, nu se reușește să se realizeze tot programul de practică.
- Se recomandă ca stagiul de practică să fie ultimul semestru de studiu la INJ.
- Se recomandă divizarea stagiului de practică în două etape:
 - 1) stagiul pentru inițierea în profesie, organizat la începutul studiilor la INJ (semestrul I sau II) și
 - 2) stagiul de aprofundare în profesie, organizat la finele studiilor” (semestrul III).

2. Necesitățile de formare inițială a candidaților la funcția de procuror

2.1. Necesitățile privind dezvoltarea planurilor de formare inițială a candidaților la funcția de procuror:

- La întocmirea planului de de formare inițială și elaborarea curriculumurilor disciplinare de formare inițială, la disciplinele de bază să fie micșorat numărul de ore teoretice și majorat numărul de ore practice. Totodată necesită de majorat numărul de ore privind simulările de procese penale. În acest sens, s-a recomandat de a evita repetarea disciplinelor studiate la facultăți, iar Procesul de formare a Planului de învățământ să fie bazat, cu prioritate, pe *dreptul penal și procesual-penal*.
- Procesul de formare a Planului de formare inițială să fie bazat, cu prioritate, pe *dreptul penal și dreptul procesual-penal*.
- Să fie o programă mai complexă de instruire a audienților în domeniul penal, în special - mai multe ore acordate domeniului privind întocmirea actelor procesual-penale. Să fie planificate mai multe ore de întocmire și motivare a actelor de procedură penală în cadrul tematicilor „*Procedura de elaborare a ordonanțelor în cadrul urmăririi penale*” și „*Modalitatea/problematica întocmirii actelor procedurale de către procuror*”. În acest context e necesară aprofundarea abilităților audienților în domeniul motivării actelor procedurale, inclusiv prin prisma jurisprudenței CtEDO.
- De majorat numărul de ore teoretice și practice la tema „Procedura de examinare a cauzelor penale în instanța de fond.
- De extins/concretizat unitățile tematice la curriculumul disciplinar “*Etica și deontologia profesională a procurorului*” care ar avea drept scop dezvoltarea de competențe în domeniul cunoașterii/aplicării/respectării acestor norme, inclusiv jurisprudența țărilor europene de aplicare a normelor deontologice vizând profesia de procuror.
- De inclus ore de limbă română: *gramatică, ortografie, stilistică și expunere corectă*.
- Se propune includerea în planul de învățământ a disciplinei „*Practica examinării fraudelor bancare și a fraudelor în domeniul asigurărilor*”.
- Se recomandă colaborarea mai avansată a INJ cu instanțele de judecată în vederea identificării problemelor existente la examinarea unor anumite categorii de cauze penale pentru a fi discutate în cadrul întocmirii programelor de formare inițială.
- Se recomandă revizuirea orelor de formare la disciplinele „*Dreptul Uniunii Europene*” și „*Practica CEDO*”. În acest sens, se recomandă de inclus la disciplina „*Dreptul Uniunii Europene*” subiectul „*Acordul de Asociere RM-UE din 27.06.2014: rolul lui în dezvoltarea și consolidarea sistemului de justiție și protecția drepturilor omului în Republica Moldova*”. *Practica CtEDO* să fie incorporată, preponderant, la disciplinele respective.
- Se recomandă majorarea numărului de ore practice la disciplinele privind *investigarea crimelor de trafic de persoane, crimelor comise în domeniul protecției proprietății intelectuale, crimelor cibernetice*, precum și în domeniul infracțiunilor economice, fiscale și financiar-bancare, investigarea cărora este deficientă.

- Programele de studiu să prevadă îmbinarea cursurilor teoretice cu exerciții practice, în special organizarea orelor practice în afara INJ (*la procuratură, în instanțele judecătorești*).
- La întocmirea Planului de formare inițială și a curriculumurilor disciplinare, de pus accentul pe rolul procurorului la reprezentarea acuzării de stat în instanțele de judecată și familiarizarea mai aprofundată cu procedurile de examinare judiciară a cauzelor penale.
- Includerea în planul de învățământ a disciplinei „*Calificarea faptei contravenționale*”.
- De inclus în programele de formare inițială/curriculele disciplinare examinarea erorilor judiciare și de urmărire penală pe diferite categorii de cauze depistate în cadrul unei generalizări efectuate în acest scop de PG.
- Programele/problematica de formare inițială este prea voluminoasă. Se recomandă divizarea materiilor de formare în instituții/sub-instituții de drept.
- De inclus în programul de studiu cursul „*Metodologia de audiere în procesul penal a minorului victimă și martor*”.
- De majorat numărul de ore practice la disciplinele de formare inițială și, în acest sens, de exclus divizarea orelor de curs de orele practice, dat fiind faptul că aspectele practice și teoretice necesită a fi îmbinate de către formator pe parcursul disciplinei.

2.2. Necesitățile privind perfecționarea procesului de formare inițială a candidaților la funcția de procuror, a metodologiei de evaluare a cunoștințelor și abilităților în cadrul formării inițiale:

- În procesul de formare de acordat o atenție sporită dezvoltării abilităților analitice și de sinteză a audiențelor, organizând ore practice la care audienții să efectueze analize și sinteze în diferite domenii.
- Pe parcursul studiilor să fie practicate procesele simulate cu participarea audiențelor. În cadrul acestor procese audienții să aibă posibilitatea de a îndeplini funcțiile atât ale participanților la proces, cât și ale judecătorului, procurorului, avocatului, grefierului, asistentului judiciar. În cadrul simulărilor de proces, candidații la funcția de procuror să fie îndrumați nu numai de către judecători, dar și de către procurori.
- Se propune efectuarea înregistrării audio a simulărilor ședințelor de judecată pentru a efectua ulterior audierea acestora în scopul îmbunătățirii prestației audiențelor.
- Se recomandă dotarea sălii de simulare a ședințelor de judecată din cadrul INJ cu echipament caracteristic unei ședințe de judecată (*robe pentru judecător, grefier, avocat, uniformă pentru procuror, sistemul de înregistrare audio a ședințelor de judecată „SRS Femida”*).
- Se recomandă crearea unui cabinet de criminologie și de criminalistică în cadrul INJ în scopul efectuării acțiunilor de urmărire penală.
- Se propune ca în Planul de formare numărul orelor de curs și al celor practice să fie

inclus la propunerea formatorilor respectivi.

La întocmirea curriculumurilor disciplinare de acordat o atenție mai sporită în domeniul aplicării principiului retroactivității legii, care este un domeniu specific.

- În procesul de formare se recomandă combinarea aspectelor teoretice cu aspectele practice pe parcursul programelor de formare inițială. Se recomandă să fie implementată corelația 20% - ore curs și 80% - ore practice.
- Se recomandă diversificarea metodelor de formare inițială prin aplicarea metodologiei active participative, care să se regăsească în curriculumurile disciplinare ca strategii didactice cu ztilizarea/diversificarea resurselor logistice, puse la dispoziția formatorilor.
- Spețele/studiile de caz utilizate de către formatori necesită a fi preluate din practica judiciară și de urmărire penală cazuri/dosare concrete/reale.
- Se recomandă implicarea mai largă a formatorilor practicieni în cadrul activităților de formare inițială, care, utilizând practica acumulată, ar putea explica modalitatea de aplicare a legislației naționale, tratatelor internaționale și jurisprudenței CtEDO, în special la efectuarea urmăririi penale și reprezentarea învinuirii în instanța de judecată.
- La formarea audienților necesită de atras specialiști cu o experiență notorie în domeniu. Ar trebui antrenați în formare formatori din teritoriu cu o experiență bogată.
- Procedura de evaluare în cadrul formării inițiale necesită a fi simplificată. Se propune ca susținerea colocviilor diferențiate să se efectueze în baza calificativului “*admis*”/„*respins*” sau în baza mediei notelor acumulate la disciplină în cadrul evaluării continue.
- Evaluarea cunoștințelor necesită a fi transparentă. Modalitatea de calculare a punctajului necesită a fi adusă la cunoștința audienților astfel, încât după susținerea evaluării audienții să poată calcula de sine stătător punctajul acumulat.
- Rezultatele formării inițiale a candidaților la funcția de procuror să fie apreciate din punct de vedere al realizării sarcinilor practice, ce țin de activitatea procurorului.
- Mulți respondenți s-au pronunțat pentru majorarea perioadei de formare inițială.
- Necesită crearea unui cabinet de criminologie și de criminalistică în cadrul INJ în scopul organizării acțiunilor de urmărire penală și activităților de combatere și prevenire a criminalității.
- Stagiul de practică să înceapă în septembrie, ca să nu coincidă cu perioada concediilor.
- E necesar ca audientul să facă practica la mai mulți procurori, deși tutore poate fi unul.
- Fiecare audient al INJ să aibă un tutore permanent de la începutul studiilor. În primul an de activitate să beneficieze de un *mentor* cu practică de 5-7 ani, cu care să coordoneze toate aspectele înainte de a se duce la conducere. Mentorul poate fi stabilit printr-un ordin

intern. Să fie implicați activ în operațiunile procesuale, să-și exprime părerea, să-și susțină opinia, să analizeze împreună cu mentorul greșelile, să învețe lecții de viață.

- Să fie dezvoltată colaborarea INJ cu organele Procuraturii în vederea identificării problemelor existente la investigarea unor anumite categorii de infracțiuni, ca ele să fie discutate în cadrul programelor de formare inițială.
- Se propune ca evaluarea curentă (examen sau colocviu diferențiat) să fie efectuată după finalizarea orelor la disciplină și nu la finalul fiecărui semestru de studiu.
- Respondenții au recomandat ca evaluarea să fie transparentă, iar modalitatea de calculare a punctajului necesită a fi adusă la cunoștința audiențelor astfel încât, după susținerea evaluării, audienții să poată calcula de sine stătător punctajul acumulat.

2.3. Necesitățile privind organizarea și desfășurarea stagiilor de practică al candidaților la funcția de procuror:

- În cadrul stagiului mai multă atenție de acordat practicii de întocmire a actelor judecătorești (motivarea, consecutivitatea logică a argumentării).
- Ce cer stabilite mai multe etape ale stagiului de practică, la diferiți procurori, pentru a avea posibilitatea de a vedea/acumula mai multă experiență.
- Se propune de a efectua stagiul la judecătorul de instrucție, în penitenciare.
- Ar fi binevenită o practică prealabilă, de scurtă durată, în interiorul programului de studiu. S-ar putea de stabilit o zi pe săptămână în care să vină la stagiul de practică prealabilă.
- S-a recomandat să fie creată o rețea a tutorilor de practică care deja cunosc la ce aspecte să atragă atenție. De asemenea, e necesar un seminar de formare a tutorilor de practică, să fie elaborat și un ghid al tutorilor stagiului de practică.
- De acordat mai mare atenție problemelor de aplicare a legii, utilizând eforturile de formator ale procurorilor practicieni.
- Durata actuală este prea mică pentru a intra în esența dosarelor.
S-a recomandat de a mări perioada de stagiul (până la 8 luni, până la 1 an) deoarece nu se reușește îndeplinirea programului de stagiul, sau de combinat cu orele de curs (o zi de practică pe săptămână).
- Se recomandă ca stagiul de practică să fie ultimul semestru de studiu la INJ;
- Se recomandă divizarea stagiului de practică în două etape: 1) stagiul pentru inițierea în profesie, organizat la începutul studiilor la INJ (semestrul I sau II) și 2) stagiul de aprofundare în profesie, organizat la finele studiilor” (semestrul III).

- Lista documentelor din caietul de sarcini nu poate fi acoperită la un singur tutore, în schimb poate să facă alte acte decât cele incluse în program. Lista ar trebui să fie flexibilă - sarcini obligatorii și facultative.
- Ar fi bine ca, pe intern, în procuratură, stagiarul să fie redirecționat la diferiți procurori.
- Se propune ca candidatul la funcția de procuror să facă stagiul la procuratură 1 lună, iar la judecătorie – 2 săptămâni și invers;
- Să fie numit un mentor (tutore) pentru fiecare audient de la începutul formării inițiale, un procuror din procuraturile de sector cu care să se consulte pe parcursul formării.

Secția didactico-metodică și cercetări